

DE OFFICIO IUDICIS Ordinarii.

Cap. Irrefragabili. §. Excessus.

S V M M A R I V M.

- 1. Capitulum si Canonorum excessus consuevit corrigere, nisi hoc faciat infra terminum ab Episcopo praefixum, Episcopus corriget. & n. 11.
- 2. Capitulum ex consuetudine potest habere potestatem corrigendi excessus Capitularium. Etiam exclusio Episcopo. num. 7.
- 3. Et quid in criminibus gravibus. & num. 10.
- 4. Et quid post Concilium Tridentinum. num. 9.
- 5. Praescripti possunt per inferiorem Episcopo iura omnia Episcopalia ad utramque legem pertinentia.
- 6. Negligentia inferiorum vincitur ex praesensione termini.
- 7. Terminum Capitulo praefixum ab Episcopo ad corrigendos Capitulares non est expectandus, si Capitulum dicat se nolle corrigere.
- 8. Dicitio, alioquin, orationem conditionalem facit, & inducit conditionem in casu contrario.
- 9. Dicitio, ex tunc, denotat tempora extremitatem.
- 10. Capitula que consuetudine, privilegio, vel alio iure speciali se tuerent adversus iurisdictionem Episcopi, quae forma procedere debeant in causis criminalibus Capitularium. & nu. seq. & 21.
- 11. Capitulum negligens in corrigendis excessibus Capitularium, an, & quando iurisdictione ad Episcopum devolvatur. & num. seq. usque ad num. 22.
- 12. Quid si Episcopus interfit Capitulo tanquam Praelatus. num. 13.
- 13. Et quid si interfit tanquam Canonicus. num. 14.
- 14. Et quid si vocem in Capitulo non habeat. nu. 18.
- 15. Et quid post Concilium Tridentinum. num. 20. & 21.
- 16. Episcopus de iure communi est Caput Capituli.
- 17. Canonici singuli non sunt comitices, ubi Capitulum consuevit excessus illorum corrigere, sed ipsam Capitulum est iudex, & penes ipsum est iurisdictione.
- 18. Episcopus ad quem propter negligentiam Capituli devoluta est iurisdictione, tenetur procedere contra Canonicos, cum Capituli consilio, vel assensu. & num. 26.
- 19. Item tenetur causam appellationis ad se interponere, alteri delegare, si interfuit Capitulo tanquam Canonicus, & animum suum provalavit.
- 20. Iurisdictione negligens Capitulo proprie ad Episcopum non devolvitur, sed impedimentum removetur.
- 21. Iurisdictione ad Episcopum non devolvitur, si adiuncti a Capitulo electi cum Episcopo negligant, vel recitent, procedere contra Capitula-

- res; sed cogi debent à Metropolitanis, vel à Sede Apostolica, ut procedant.
- 22. Episcopus Abulen. an possit cognoscere de appellationibus Capitularium à sententia contra eorum latus à Capitulo pro delicto in Ecclesia parata, & n. seq. usque in fin.
- 23. Appellatio, & negligentia quoad devolutionem iurisdictionis ad superiorem aequiparantur. Declaratur. num. 32.
- 24. Appellatio ad proximum superiorem devolvitur, nec omisso medio est appellandum.
- 25. Appellatio ad patrem interponi non potest. & num. 28.
- 26. Episcopus in causis criminalibus contra Capitulares de iure communi procedere debet cum consensu Capituli.
- 27. Capitulum in causis Capitularium an de iure communi sit iudex cum Episcopo.
- 28. Appellatio in causa alteri delegata ab uno ex duobus sociis in iurisdictione non devolvitur ad delegantem, sed ad superiorem amorem.
- 29. Appellatio à sententia Capitularium in Cathedralibus Hispaniarum non consuevit interponi ad Episcopos, sed ad alios Superiores.
- 30. Consuetudini interpretativa potius standum est, quam communi opinioni.

EXCESSUS. Si Capitulum Canonico-rum excessus consuevit corrigere, nisi hoc faciat infra terminum ab episcopo praefixum, Episcopus corriget. Hoc dicitur usque ad §. Caterum, & sunt duo patres. In prima statuitur de correctione facienda per Capitulum. In secunda de supplicatione facienda per Episcopum, ibi, Alioquin.

- 1. Notandum, ibi, Qui consueverunt corrigi per Capitulum. Ex consuetudine Capitulum ecclesiae cathedralis posse acquirere potestatem corrigendi excessus Capitularium, ut hic est casus secundum omnes. Verum Hostiensis num. 5, in ver. Per Capitulum, hoc notabiliter temperat, ut habeat locum in correctione excessuum planarum, & simplicium, non autem in criminibus gravibus, argum. l. Respicendum, §. Farta, ff. de pen. & l. fin. ff. De his, qui ad Eccl. consuevit. nam si ageretur de degradatione, non posset consuetudo hanc potestatem in inferiorem transfundere, & ita secundum eum intelligitur textus in cap. Cum contingat, de foro compet. maxime cum talia nec electus, & nondum confirmatus possit expedire, ut cap. Transmissa, §. fin. de elect. & notat idem Hostiensis in cap. Dilectio, §. fin. in ver. Damtaxat, de offic. Archid. & cum eo simpliciter tractant hic Joan. Ande. num. 22. Bald. in 3. Butr. 27. & Cardin. num. 4. in 1. quass. Sed tu adverte, quia degradatio est ordinis Episcopalis, ut notatur in c. Cum non ab homine, in fi. de iudic. & per Holt. in c. Dilectum, in fi. h. et in. & Colledar. in dicto c. Cum contingat, num. 3. Unde non mirum si acquiri non possit ex consuetudine, quia quae ordinis Episcopalis sunt, nullo unquam tempore praescribuntur, cap. Quanto, supra de consuetud. can. §. Per fontem, de sacra. i. n. d. & in terminis degradationis scripti plenè in c. Aqua, num. 20. infra de consecrat. Eccl. vel Altar. Ac secus est in materia iurisdictionis, secundum ea, quae nota-

tantur

tantur in dict. c. Transmissa, in gloss. ult. Quia est privata persona consuetudo non possit nisi modicam iurisdictionem tribuere; tamen Capitulum, vel Abbatii, aut alteri inferiori Praelato conferre potest etiam ordinariam, & omnimodam quasi episcopalem, ut cap. Audiam, & c. Cum olim, infra de praescript. cap. Ascendentibus, & ibi gloss. fin. infra de excess. Praelator. Archid. & Joan. Ande. in c. Cum Episcopus, infra eodem lib. 6. Et in terminis Capitulum posse praescribere ius distmguendi, & excommunicandi Beneficiatos Ecclesiarum, & alia faciendi quae sunt meri imperii, concludunt Domini de Rota, de off. 4. 16. incipien. Fuit dubitatum, alias, 2. de praescript. in nov. Moventur, quia omnia iura episcopalia ad utramque legem live iurisdictionis, live diocesanae pertinentia sunt per inferiores episcopos praescribilia, allegant iura superacitata, & c. Quicunque 16. q. 3. de hoc dicunt esse textum in hoc §. Et sequitur Abb. in d. c. Cum contingat, n. 9. 10. & 18. ubi latè refellit opinionem Hostiensis. Et hac est veritas, quae videtur hodie canonizata à Concilio Tridentino, ut dicam infra, num. 10.

Secundo nota ibi, infra terminum competentem ab eo praesigendum. Hanc esse practicam convincendi inferiorem de negligentia, ut scilicet praefigatur ei terminus à Superiore ad actum explicandum, quo elapso, poterit Superior supplere, & actum explicare, ut cap. Pastoralis, infra de exceptionibus, & hic notat Butr. num. 10. in 5. notab. & Abb. num. 1. in ult. notab. Quod tamen procedit nisi terminus sit status à iure; quia tunc dies interpellat pro homine, cap. Potuit de locato, cap. 2. de concess. Praebend. Cardin. hic in 2. not. & in 4. oppos. & in cap. Cum Ecclesia, in 7. quass. supra de elect. Rursus hoc procedit nisi inferius statim dicere se nolle actum explicare; quia tunc non oporteret expectare, ut terminus laboraret, sed illico posset superior ad actum procedere, secundum Joann. Andr. num. 9. & Cardin. in 5. quass. arg. d. c. Potuit, de locat. c. Ab eo, de appellat. lib. 6. & c. Venerabilibus, §. Secus de sent. excom. eodem lib.

Tercio nota Capitulum cathedralis Ecclesiae posse punire excessus Canonico-rum etiam exclusio Episcopo, si ita se habeat consuetudo, ut per Butr. n. 10. in 4. not. Quod est valde notabile, & clarè probat haec littera ibi, Alioquin ex tunc ipsos corrigere non possunt: ponderando dictionem alioquin, quae non solum orationem conditionalem facit, sed in se ipsa oratione continet, & conditionem inducit in casu contrario, ut declarat Bart. in l. 1. n. 1. ff. de cond. & demonstrat. Unde clausula illa importat, ut ita demum possit Episcopus ad correctionem Capitularium procedere, si Capitulum infra terminum praefixum neglexerit eos corrigere: & consequenter seclusa negligentia, hac potestas est solius Capituli privative ad Episcopum, secundum Holt. num. 8. in ver. Alioquin. Joan. Andr. eod. num. & ver. & Cardin. in 4. not. Idem insinuat illa dicitio, ex tunc, quae denotat temporis extremitatem, cap. Personas, infra de appellat. atque ita potest Episcopus ad correctionem procedere lapsa termino ipsi Capitulo ad corrigendum praefixo, & non prius, nec est locus praeventioni, ut dicunt Joan. Andr. num. 9. & Cardin. in 5. not. & idem Cardin. in cap. Pastoralis, in 2. q. supra eod. Opor-

Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decretal.

ter tamen ut ad excludendum Episcopum à sua iurisdictione solum Capitulum cum exercere consueverit, ut in c. Audiam, infra de praescript. & ita contingit in casu huius Decretalis: nam Capitulum consuevit procedere Praelato non vocato, nec requisito, secundum Holtien. num. 8. vers. Sed tota haec questio, & Butr. n. 2. 5. Neque verò hic intellectus est divinitivus, ut putat Abbas n. 1. vers. Item nota quod in dubio, quandoquidem si solum Capitulum quamdiu non est negligens, potestatem habet corrigendi delicta Capitularium exclusio Episcopo, & hoc in vim consuetudinis, ut hic deciditur: Ergonecessè est ut Capitulum consueverit ad illorum correctionem procedere Episcopo non adhibito; aliam enim si illum adhibuisset, ad consuetudo Capituli fuisset interrupta per actus Episcopi, secundum unam opinionem, aut fuisset cumulativa secundum aliam, ut scripsi latissime in praedicta Decretali, Audiam, n. 2. usque in finem.

Sed hodie tota haec controversia sublata est à Concilio Tridentino: nam in cap. 4. sess. 6. datur Episcopo facultas visitandi, & corrigendi Capitulum suae Cathedralis Ecclesiae, illiusque personas non obstantibus exemptionibus, & consuetudinibus, &c. Et hac facultas extenditur etiam extra visitationem, in cap. 6. sess. 2. 5. & corrigitur seu ampliatur dispositio huius §. cuius vigore extat praemittenda monitio, & terminus praesigendus, quo elapso, & non antea Episcopus corrigebat. Hodie verò ex dicto cap. 4. Episcopus vel solus, vel illis, quibus sibi videbitur adiunctis potest Capitularium excessus in visitatione corrigere, & emendare, etiam non data Capituli negligentia in corrigendo: extra visitationem verò ex d. cap. 6. Episcopus, vel illius Vicarius tam informando processum, quam in ceteris omnibus actibus usque ad finem causae includi vel procedere debet cum consilio, vel assensu duorum Capitularium initio quibuslibet annis Capitulum eligendorum, & servata in reliquis forma ibi praescripta. Quo loco observandum est, iactura Congregationem de voto Rota censuisse d. cap. 6. comprehendere non solum Capitula exempta, sed etiam omnia alia praetendentia se posse tueri non modo adversus visitationem, ut in cap. 4. sess. 6. Sed etiam adversus ea, quae eodem cap. 6. disponuntur, quae agenda sunt extra visitationem live vigore privilegiorum etiam ex fundatione competentium, nec non consuetudinum, (ut in casu huius §. Excessus) etiam immemorabilium, sententiarum, iuramentorum, concordiarum, quae tantum tuos obligent auctores. Hactenus verba declarationis. Rursus observandum est decreto d. c. 6. speciatim cautum esse, ut in criminibus ex incontinentia provenientibus, & in atrocioribus delictis depositionem, aut degradationem requirentibus, ubi de fuga timeatur, possit Episcopus solus ad summariam informationem, & necessariam decretionem procedere; servato tamen in reliquis ordine praemisso, quae verba non obscure videntur corrigere opinionem Holt. hic num. 4. existimantis Capitulum vigore consuetudinis procedere posse ad correctionem Canonico-rum planarum, & simplicium, & in levibus tantum, ut latius dixi supra num. 3. Etenim ex Concilio si Capitulum consuetudine se tueatur adversus

997 juris

jurisdictionem episcopi juxta declarationem sacrae Congregationis utique adjuncti ab ipso Capitulo electi poterunt procedere etiam in atrocioribus, & ad sententiam deponitionis, ac degradationis, licet non ad actualiorem degradationem, quae est ordinis episcopalis, ut tergi eod. num. 7. in fin. Ipsi enim adjuncti sunt conjunctes una cum episcopo, licet utriusque unum tantum sit votum, possitque alteri episcopo accedere ut discretis verbis statuitur in d. cap. 6. Et consequenter Capitulum vigore consuetudinis per se solum poterat ante Concilium in his criminibus procedere, cum Concilium ex parte restituerit episcopo jurisdictionem illi ex consuetudine ademptam.

11 In glossa, per Capitulum, QUERO, an procedat generaliter, & indistincte, quod hic dicitur, ut propter negligentiam Capituli in puniendis excessibus Capitularium jurisdictione ad episcopum devolvatur.

12 Ratio dubitandi est, quia episcopus de jure est caput Capituli, argum. c. Cum clerici, de ver. signis, leg. 2. ff. De his, qui not. infam. & s. Plebs, institut. de jur. nat. & tenent hic glossa, praalleg. & Innoc. num. 1. vers. Sed cum episcopus sit de Capitulo. Feder. de Sen. cons. 1. num. 5. Aut igitur episcopus una cum Capitulo est negligens: & ad eum non potest fieri devolutio, sed ad Metropolitanum: quia parva delicta pari pena puniri debent, cap. dilecto, supra de supplen. neglig. Praalator. & cap. bona memoria, in primo, in fin. de elect. Aut non omnes sunt negligentes, & penes non negligentes remanet iudicandi potestas, cap. Gratiam, de postul. Praalator. & dicit cap. bona. Praeterea episcopus solum non cognoscit de causa criminali Canonitorum, sed de Capituli consilio, vel assensu, ut cap. Episcopus nullus, 1. 5. quast. 7. At solum cognosceret, si ad eum fieret devolutio.

13 Pro solutione Doctores communiter distinguunt plures casus. Quandoque enim Episcopus interest Capitulo tanquam episcopus, & caput Capituli live de jure communi, live ex consuetudine Ecclesiae: & tunc habent locum supradicta, ut scilicet live Episcopus cum Capitulo, live solum Capitulum fuerit negligens, potestas iudicandi non ad episcopum, sed Archiepiscopum devolvatur.

14 Quandoque episcopus interest Capitulo non tanquam episcopus, sed tanquam Canonicus, puta quia Papa eidem contulit Canonicatum, vel quia episcopus pacis habet speciale privilegium, ut quisquis est episcopus, simul etiam sit Canonicus; vel ita se habet Ecclesiae consuetudo, & hoc casu cum episcopus gerat vices duarum personarum, ad eum tanquam ad episcopum fit devolutio. Et sic votum habet in Capitulo quatenus est Canonicus, & supplet negligentiam Capituli quatenus est episcopus. Similis distinctio habetur in cap. Postulatus, infra de concess. Praeben. & in cap. A collatione, de appellat. lib. 6. Neque hoc mirum videri debet, quia stante consuetudine, de qua hic, episcopus, & alii Canonici, ut singuli non sunt iudices illius, de quo inquiritur, ut male putavit glossa nostra, sed ipsum Capitulum est iudex, ut determinat Innocent. num. 1. pro quo facit haec littera ibi, per Capitulum, nec non ibi, per ipsum; atque ita penes Capitulum

est iudicatio, & non penes singulos Canonicos, ut probatur in l. Sed si ab hac lege, §. Qui manumittitur, ff. De in iur. vocan. in leg. sicut mancipium, ff. Quod cuiusque univers. nom. & in cap. Qui manumittitur, 1. 4. quast. 2. Et de nullo potest dici, hic est iudex, vel con iudex, sed verba resonantia ad eum dici possunt, scilicet Canonicus iudicat: sicut electio est penes Capitulum, & non penes singulos, cap. In Genesi, supra de elect. & tamen singuli coeligunt: ita Innocent. quem totidem verbis referunt, & sequuntur Joan. Andr. num. 23. Bellam, num. 2. in 3. oppos. Bald. num. 8. Butr. 29. Cardin. in 2. quast. & Abbas num. 2. vers. Sed quilibet. Hinc sacra Congregatio Cardinalium Concil. Trident. Interpretum consulta, An ex decreto cap. 6. sess. 25. tributa sit aliqua jurisdictione Adjunctis ab Episcopo se junctis: censuit nullam esse tributam. Et iterum consulta, An decreta, ordinationes, actusque omnes, & sententiae in casibus d. c. 6. fieri debeant sub nomine Episcopi, & Adjutorum, videlicet exprimentum Episcopum ita decrevisse etiam de consilio, & assensu Adjutorum: & an ea, quae sic communi consensu decreta fuerint, communi pariter nomine exequenda sint, & mandata relaxanda: Respondit tam quoad primam, quam quoad secundam partem ita debere. Si igitur Episcopus, qui in causa Canonici intererat Canonicus, non est iudex, sed solum Capitulum; nulla est absurditas, ut a Capitulo ad Episcopum, tanquam ad iudicem superiorem fiat devolutio, ut in dicto cap. A collatione.

15 Non obstat quod si esset locus devolutioni, sequeretur, ut Episcopus solum cognosceret sine assensu, vel consilio Capituli contra textum in cap. Episcopus nullus, 1. 5. quast. 7. c. Novit. & cap. Quanto, infra de his, qui sunt a Praelato: nam respondetur negando consequentiam, quia postea quam per negligentiam Capituli facta erit devolutio ad episcopum, tenebitur nihilominus episcopus procedere cum consensu, vel consilio Capituli, prout tenetur de jure communi, nisi ad hoc consuetudo legitime praescripta, ut ejusmodi consilium requirere non teneatur, ut est textus in c. Non est, de consuet. lib. 6. nam est Capitulum propter negligentiam prodiderit jus corrigendi, quod habebat de consuetudine; non tamen perdidit praestandi consilium; quod habebat de jure communi, prout concludit glossa nostra, quae in hoc communiter approbatur; & est simile in cap. Ne pro se defenda, supra de elect. licet contrarium videatur sentire Bald. hic in fin. quia consilium non est habendum cum suspecto, ut in Auth. de Triente, & seniss. §. Et quod sepe, ubi

17 est glossa not. in ver. Artificis. Adverte tamen ad unum valde notabile, quod ponunt Doctores, nam in eo casu, in quo Episcopus interfuit Capitulo tanquam Canonicus, si inquisitus ad ipsum appellatur tanquam ad episcopum, quod potest, ut in dicto cap. A collatione, de appellat. lib. 6. tunc episcopus tenebitur causam alteri delegare; quia cum propalaverit animum suum, si iudicaret, esset suspectus, argum. l. Praetor, ff. de iur. dicit. omni. iudic. Unde potest per seipsum iudicare in eo tamen casu, in quo propter negligentiam, vel aliam causam non interfuit Capitulo, & voluntatem suam non manifestavit, ut hic; ita Innocent. num. 2. vers. Sed dicit, cum quo trans.

transiit Host. num. 7. Joan. Andr. num. 25. Card. num. 4. in 2. opp. Abb. num. 4. & reliqui omnes. Quandoque vero Episcopus nec tanquam Praelatus, nec tanquam Canonicus habet vocem in Capitulo, ut c. Eam re, supra de rescripte. puta quia ex consuetudine solum Capitulum Praelato excluso potestatem habet iudicandi de criminibus Capitularium, ut in casu huius §. Et tunc propter negligentiam Capituli ad Episcopum fit devolutio, ut hic dicitur, & omnia sunt plana, ita in effectu distinguit glossa nostra, licet secundum Anton. de Butr. sit inepte composita, & consentiunt Innocent. num. 2. vers. Nos dicimus, Hostien. num. 8. dicentes secundum hanc distinctionem esse intelligendam, l. 1. §. Solent in fin. Quae appellat. Butr. num. 20. Cardin. num. 4. in 2. opp. post. & Abb. nu. 3. vers. Concludendum est glossa. Subsidi tamen Host. d. num. 8. & post eum Joan. Andr. num. 27. neque hoc ultimo casu potestatem devolvi, sed tantummodo impedimentum removere, hanc enim potestatem habet Episcopus iure suo, ut c. De persona, 11. q. 1. sed propter consuetudinem illius exercitium impeditur, & est simile in c. Quanta supra eod. & infra, c. Grave, secundum unam lectionem, & in c. Pastoralis, & in supra de rescripte. & ad hoc impedimentum submovendum adhibetur hic remedium monitionis, & praeritionis termini.

20 Verum hodie post Concilium Tridentinum supradicta distinctio est inutiles, quia aut versatur in terminis juris communis, eo quod Capitulum non sit exemptum ex consuetudine, vel alio jure speciali, sed subiectum jurisdictioni Episcopi, qualia sunt Capitula omnia Cathedralium Ecclesiarum in Italia, & non est querendum de negligentia Capituli, aut de jurisdictionis devolutione; quia Episcopus primus, & principaliter iure suo Ordinario potest, & debet excessus Canonitorum corrigere, & punire ut c. 1. & c. Cum ab Ecclesiarum, & ibi notatur supra eod. & dicit c. De persona 11. quast. 1. & notant hic Innocent. num. 1. in ver. Consequenter, & Host. num. 5. in eod. ver. Ideoque in c. 4. sess. 6. Concilii Tridentini dicitur, ut possint Episcopi excessus Capitularium corrigere, & emendare etiam auctoritate Apostolica, & illa particula, etiam, ex sacra Congregationis sententia fuit apposta propter Capitula non exempta, quae ab Episcopo vilitari possunt ordinaria auctoritate. Aut non versatur in terminis juris communis, eo quod Capitulum consuetudine, privilegio, vel alio jure speciali servetur adversus jurisdictionem Episcopi, prout sunt Capitula Cathedralium in Hispania: & tunc ex dispositione Concilii, in c. 6. sess. 25. Episcopus nulla expectata Capituli negligentia procedere debet adversus Capitulares cum duobus adjunctis a Capitulo electis, ut fufius dictum est supra num. 9. Quod si ambo adjuncti in aliquo actu, seu interlocutoria, vel diffinitiva sententia ab Episcopo discordes fuerint, non fit devolutio jurisdictionis ad Episcopum, sed intra spatium sex dierum tenentur cum Episcopo tertium eligere. Quod si in electione tertii etiam discordent, eo casu ad viciniorum Episcopum electio devolvitur; & juxta eam partem, cum qua tertius convenit, articulus, in quo erat discordia, terminabitur, alias processus, & inde sequuta nulla sunt, nullosque producant iurisdictiones,

ut discretis verbis statuitur in did. c. 6. & sacra Congregatio declaravit totam jurisdictionem non devolvi ad Episcopum, si adjuncti cum eo procedere negligant, vel recitent; itemque nec ab Episcopo negligente, vel reculente ad Adjunctos. Praesupposita autem hac decisione cum fuerit quatuor quid agendum sit ut adversus Capitulares delinquentes sine dilatione procedatur: hic 27. Octobris, 1589. S. Congregatio cens. ad eundem Metropolitanum; & si Ecclesia ipsa fuerit Metropolitana, ad eandem Sedem apostolicam, ut compellat recusantem, vel negligentem procedere.

22 Ex factio QUASITUM, An post facto Ecclesiae Abulen. de quo infra proxime, liceat Episcopo cognoscere de causis appellationum, quas ad eum interposuerunt nonnulli Capitulares a sententia contra eos latis a Capitulo praerentis delictis in Ecclesia commissis.

In Ecclesia Abulen. extra statutum sub c. 477. quo disponitur, ut si beneficia in eadem Ecclesia obtinentes inter se ipsos iurgati fuerint, vel injuriosa verba contra Capitulares Ecclesiae praeriterint, vel aliud quidpiam in contemptum ejusdem Capituli egerint, liceat solis Decano, & Capitulo absque ortu Praelato, ipsoque excluso delinquentibus hujusmodi suam domum pro carcere sub gravibus poenis etiam amissionis fructuum suae praebendae per duos menses assignare, & culpabiles inventos poena amissionis fructuum praedictorum per unum mensem, & aliis poenis ad mensuram delicti punire, Capitulo autem negligente deveniat Praelatus una cum Capitulo ad correctionem. In cuius statuti quasi possessione Capitulum jamdiu obtinuerat mandatum de manutenendo. Procedente autem Capitulo super certis delictis in Ecclesia per nonnullos Capitulares commissis, datis iudicibus per Capitulum, cum ipsi Capitulares gravatos se praetenderent certis gravaminibus, ad Episcopum Abulen. appellarunt, cujus occasione coram Nuncio Apostolico in Regnis Hispaniarum motum, & agitatum fuit iudicium super eo, An liceat Episcopo praedicto de hujusmodi appellationum causis cognoscere. Quae controversia ad S. Congregationem Concilii delata non parum difficilis visa fuit: multa enim pro parte Episcopi adducebantur, quibus cognitionem causarum hujusmodi per appellationem ad ipsum Episcopum pertinere posse contendebatur. In primis vero adducebatur textus in praesenti, ubi quavis Capitulum in excessibus Capitularium iudicet ex consuetudine; tamen in casu negligentiae ad Episcopum tanquam ad superiorem jurisdictione devolvitur: praesertim enim videntur casus appellationis, & negligentiae, ut notat Abb. in c. Ceterum, num. 123. de iudic. & in cap. Licet ex suscepto, num. 9. vers. Haec dicit, & in cap. Postulatus, num. 10. de for. comper. quod confirmabatur ex ipsomet statuto, cujus vigore in casu negligentiae ad Episcopum iurisdictione devolvitur. Ad id etiam adducebatur textus in cap. A collatione, de appellat. lib. 6. ubi etiam in fortioribus terminis quando Episcopus tanquam Canonicus interfuit electioni, appellatio a Capitulo ad Episcopum devolvitur, & ibi notant Doctores. Rursus adducebatur cap. Romana, §. 1. eod. tit. & lib. iuncta glossa in ver. Praelatus,

quorum appellatione Capitulum continetur, ut cap. *Cum ubi* Ecclesiarum Prælati, supra eod. nec non gloss. in cap. *Prælati* in ver. *Invisum*, ibi, Nisi per appellationem deferantur ad eum, supra eod.

24 ubi etiam Abb. num. 6. Et facit ratio, quia appellatio semper ad proximum superiorem devolvitur, nec omnino medio est appellandum cap. *Dilecti*, in ver. *de appellat.* Romana, §. 1. eod. tit. libro 6.

25 Prædictis tamen non obstantibus contraria sententia in casu proposito verior videtur, nempe à sententia Capituli in vim dicti statuti prolata ad Episcopum appellari non posse, pro qua idem Nuntius judicavit. Hoc autem suadet ex multis. Et primo, quia ad parem iudicem non appellatur, cap. *Anterior*, §. *Illo videlicet*, & cap. *Placuit*, 2. quæst. 6. 1. Si quis, ff. *De appellat.* gloss. in c. 2. in ver. *Officiali*, de consuetud. lib. 6. Bart. in *Rubrica*, ff. *Eodem*. Capitulum verò in causis criminalibus, ad Capitulares spectantibus, tum de iure communi, tum virtute Concilii Tridentini, tum etiam, & multo magis ex vi statuti prædicti §. 7. & demum ex usu ipso, & modo procedendi ipsius Capituli Abulen. parem jurisdictionem cum Episcopo habere convincitur. Nam etsi controversa admodum sit questio illa, an Episcopus debeat cum consensu, vel cum consilio Capituli procedere; tamen recepta magis videtur opinio ut in criminalibus Capituli consensus requiratur, per textum in cap. *Episcopus nullus*, 1. 5. quæst. 7. & in cap. *Si quis verò*, 36. dist. ubi hoc tenet gloss. *ultim.* in fin. item gloss. un. in cap. *Episcopus*, sine consilio, 2. 4. dist. & gloss. 1. in cap. *Cum nos*, de his que sunt à Prælat. Innoc. in cap. *Grave*, num. 5. in ver. *Item fecus*, de præben. Felinus hic num. 3. & alii plures cum latè ab Ant. Gabriel. *comm. conclus. lib. 7. conclus. 36. num. 2. & 3.* quam opinionem etiam amplectitur Rota, ut per Put. *decis. 209. lib. 1.* Cui non adversatur quod replicat Episcopus, jurisdictionem quidem solius esse Episcopi, licet cum consilio, vel etiam consensu Capituli iudicet, ut per gloss. *hic in ver.* Per Capitulum, ubi etiam Abb. num. 3. Innocent. in cap. *Postulatu*, in fin. de cons. off. præben. & videtur sententia Gemin. in cap. *Collatione*, num. 3. & 4. & Franc. ibidem num. 4. de appellat. lib. 6. post Feder. de Sen. *consil. 1.* nam tollitur obiectum, quia consensus ille, quem præstat Capitulum, non est sine jurisdictione ut supponunt informantes pro Episcopo, dum dicunt adhiberi tantummodo pro quadam actus solemnitate; sed Capitulum habet votum in proferenda sententia una cum Episcopo, unde & simul cum eo iudex nominatur, ut per gloss. in d. cap. *Episcopus nullus*, in fin. quam sequitur ibi Archid. & videtur sententia Anchaz. *hic in 1. notab.* Quæ opinio videtur canonizata à Trident. Concil. in d. cap. 6. *sess. 2. 5.* ut patet ex dictis supra num. 9. & 21. In casu verò, de quo agitur, nullo modo de hoc dubitari potest propter verba clarissima ipsius statuti, quæ indicant jurisdictionem esse penitus communem in puniendis excessibus Capitularium inter Capitulum, & Episcopum, dum dicit Episcopum, & Capitulum convenisse corrigere, punire, & castigare Beneficiatos Ecclesiæ. Et inferius etiam dum dicit, huiusmodi delinquentes castigandos esse per Episcopum, & Capitulum junctim, Et sic quicquid sit de iure commu-

ni, ex forma certè ipsius statuti necesse est fieri jurisdictionem non esse solius Episcopi, sed amborum simul & Episcopi, & Capituli, præsertim verò quia statutum supponit Capitulum ipsum non solum habere id, quod jus commune sibi tribuit, sed aliud amplius ex consuetudine acquisivisse, ut in princip. statuti, quod non esset, si Capitulum haberet tantummodo jus dandi consensum, ut ita dicam, solemnizantem, hinc ex parte Episcopi supponitur. Coadjuvantur prædicta ex concordia inita anno 1562. inter Episcopum, & Capitulum, in qua apparet simul convenisse partes ambas, ut iudicatio in huiusmodi causis æqualiter ad ipsos pertineret. Et demum ex modo ipso procedendi clarè conspicitur: nam in casibus, quæ acciderunt, Episcopus, & Capitulum tanquam iudices simul processerunt, non autem processit Episcopus solus de consensu Capituli. Ex quibus omnibus colligitur in huiusmodi causis Capitularium jurisdictionem esse communem inter Episcopum, & Capitulum, & ipsos esse iudices hac in parte pares, & consequenter à Capitulo ad Episcopum appellari non posse, ut constat ex dictis supra num. 25. Quod autem non sit conveniens ut hoc casu à Capitulo ad Episcopum appelleretur, constat ex *decisione Rotæ 27. de præben. in nov.* quæ proprie loquitur in terminalis huius §. *Excessus*, & supponit jurisdictionem Capituli eo casu non solum esse parem, sed superiorem. Et ex hoc colligitur responso, quæ datur ad d. *decis. 27.* dum decisio illa dicitur loqui respectu primæ instantiæ, non respectu secundæ: nam cum iudicatio in hac materia sit communis Episcopo, & Capitulo Abulen. in prima instantia; clarum est non posse jurisdictionem huiusmodi, à qua Episcopus fuit pro parte exclusus per Capitulum virtute dicti statuti, reverti ad eundem Episcopum; quia cum esset socius, & sic æqualis Capitulo in prima instantia (Societas enim quodammodo æqualitas est), *1. Perum. ff. pro soc.* non potest appellatio ab æquali ad æqualem, ut dictum est, interponi, ad quod facit etiam aliud fundamentum, quod statim subjicitur.

29 Secundo igitur loco pro parte Capituli adducitur Alber. in *1. comm. dividendo*, §. *Cum de usufructu. ff. comm. dividant*, ubi si alter ex sociis in jurisdictione deleget causam; non ad socium delegantem, sed ad superiorem amborum sociorum devolvitur jurisdictione: & sic videtur illa decisio in terminis nostris. Hic enim, ut diximus, jurisdictione ab initio erat communis virtute concordia, & per statutum de consensu Episcopi factum fuit concessa Capitulo tota jurisdictione respectu delictorum huiusmodi in Ecclesia commissorum. Unde appellatio ad superiorem amborum sociorum devolvitur debet: Nec intrat responso, quæ dabatur, quod ibi jurisdictione erat partim ordinaria, partim delegata; ideo prævalebat ordinaria, hic verò sola est iudicatio ordinaria. Imò enim, si bene advertatur, in casu præfati major ratio, quam in casu Alberti, quia ibi facta fuerat delegatio per unum ex sociis: unde à delegato ad delegantem appellari posse videbatur, c. *Super questionum*, §. *in de off. Deleg.* & tamen ne appelleretur ad socium, & sic ad parem, devolvitur appellatio ad superiorem utriusque; hic verò cessat ratio delegationis, &

firma

firma remanet ea ratio, in ad socium ipsum, & sic parem in jurisdictione appelleretur; cum enim deberet: esse socii in prima instantia, non poterat postmodum Episcopus esse superior in secunda.

Tertio loco adducitur textus in §. *Ceterum*, & ibi gloss. & Innocent. *infra eod.* ibi enim ex eo non punit Episcopus ipsos Canonicos, & datur jurisdictione Archiepiscopo, quia Capitulum erat reum: & propterea jurisdictione deferretur ad Metropolitanum: ita ergo in casu nostro cum consensio Capituli adhiberi non possit, quia iam iudicavit; merito ad superiorem appellatio devolvitur. Quod certè multo majorem habet rationem in hoc casu, quia, ut dixi, jurisdictione, quæ in prima instantia erat communis, virtute statuti ad solum Capitulum est delata.

30 Quarto loco non parum urgere videtur, quod cum huiusmodi statuta, seu consuetudines in plerisque Cathedralibus Ecclesiis Hispaniarum vigeant, nunquam tamen apparet ad ipsos Episcopos appellationes fuisse devolutas à sententiis ipsorum Capitularum, sed bene ad alios superiores, ut in nonnullis Ecclesiis comperitur.

31 Extitit: concluditur enim est optima legum interpretatio, si de interpretatione ff. *De leg.* & c. *Cum dilectus*, de consuetud. adeo ut consuetudini interpretative potius, quam communi opinioni ut itandum, ut per Abb. in d. c. *Cum dilectus*, num. 7. Bald. *conf. 27. num. 3. lib. 1. Mant. de consuetud. ultimæ volunt. lib. 1. tit. 18. num. 34.*

Quintò ad id adducuntur verba statuti prædicti, quæ habent ut de huiusmodi delictis in Ecclesia commissis solum Capitulum possit excludi Episcopo cognoscere: nam ibi apposta est illa dictio *solum*, per quam ita excluditur omnis cognitio, ut alius nullo modo possit cognoscere: ita post Angel. in l. *Si vacantis*, *C. de von. vac. conclusit* Barbart. in c. *Stadus*, num. 36. de offic. *legat.* Dum verò in d. statuto ponitur verbum, *exclusi Episcopo*, factis ostenditur ante statutum pertinuisse jurisdictionem ad Episcopum, & Capitulum simul, prout in reliquis delictis Capitularium pertinebat; sed postea virtute statuti illud excludit: privatio enim præsupponit habitum, exp. *Ad dissolvendum*, de *depon. impuber.* & leg. *Decem* ff. *De verb. obligat.*

Unde & sexto pro Capitulo facit, quod cum statutum circa hoc emanaverit ad excludendum Episcopum, & ad favorem Capituli, ut solum hoc casu cognoscat, non debet in odium ipsius retorqueri, & contrarium effectum respectu Episcopi operari, contra. *Quod favore*, *C. de leg. can. vulg.* nec ad rem facit responso Episcopi, quod statutum loquatur de prima instantia, non de secundâ, quia advertendum est Episcopum, nec quidem ante statutum potuisse de huiusmodi causis in secunda instantia cognoscere propter duplex impedimentum: alterum erat, quia iam iudicaverat in prima instantia cum Capitulo, alterum verò quod iudicatio erat sibi communis cum Capitulo. Unde non poterat solus in ea se incommittere. Hæc duæ causæ remanent etiam post statutum. Prima quidem permanet, quia factio Episcopi consentientis statuti accidit ut non possit cognoscere in prima instantia. Unde non debet esse melior conditionis,

quàm esset antè. Altera verò causa, & quidem evidentior adhuc manet, quia si non poterat propter communionem jurisdictionis cognoscere solus in prima instantia, nec poterit in secunda, cum adhuc eadem communicatio vigeat, & sic intrat decisio Alber. in d. §. *Cum de usufructu*, de qua sup. n. 29. Quod secunda instantia agidebeat coram superiore utriusque iudicis; & Innoc. in d. §. *Ceterum*, quod Episcopus non possit in secunda instantia solus cognoscere.

Hinc etiam & ultimum omnium ceteris refultat pro Capitulo fundamentum; quia ex voluntate Episcopi fuit data facultas Capitulo, ut solum in huiusmodi causis cognosceret. Unde non videtur apud Episcopum transferentem remanisse, arg. l. 1. ff. *De consuet. princ.* & §. *isell* & quod *Principi*, *inst. de iur. nat. gen. & civ.* & c. *Translati*, de *constitut.* & c. *Extramisso*, de *renunc.* Nec dicatur Episcopus non transulisse, sed id factum fuisse ex consuetudine, quia responderetur potius ex vi concordia factum fuisse, ut tota jurisdictione respectu Capitularium esset communis, ut verò solum Capitulum iudicaret in commissis intra Ecclesiam vi statuti factum videtur, ut ex lectura statuti patet. Præterea cura tota jurisdictione respectu Capitularium sit communis Episcopo, & Capitulo, ut fuit dictum, semper manet firma conclusio, quod nec in prima, nec in secunda instantia potest Episcopus solus contra voluntatem Capituli cognoscere, cum in re communi potior sit conditio prohibentis, l. *Sabinus*, ff. *De communi divid.* *Lin re communi*, ff. *De serv. urb. prædior.*

Ex quibus facilis est responsio ad superiores objecta, & alia, quæ forsitan pro parte Episcopi deduci possent, revera enim nec textus aliquis dicit dari appellationem à Capitulo ad Episcopum quando jurisdictione est communis, ut est hoc casu, nec Doctores ex adverso adducti id asserunt, imò potius contrarium supponunt.

Itaque ad textum in hoc §. & æquiparationem inter devolutionem ob negligentiam, & appellationem, responderetur non procedere æquiparationem ex diversitate rationis, quia appellatio à pari ad parem, ut ostendimus, non interponitur. Et communio quæ operatur devolutionem tantum abest, ut pariat appellandi facultatem, ut etiam contrarium operetur; quia ut dictum est, in re communi potior est conditio prohibentis, & inter locos servanda est paritas, seu æqualitas, quæ impedit ad æqualem appellationem interponi. Unde cum inter ista diversa sit ratio, diversa quoque esse debet iuris dispositio, l. *Papinianus*, ff. *De minor. cum similib.* Statutum verò quod admittit in casu negligentia devolutionem ad Episcopum, potius potest in contrarium retorqueri, quia admittit cum illa qualitate ut cognoscat simul cum Capitulo; quod cum in causa appellationis verificari non possit, etiam in hoc ostenditur diversitas inter casum, & casum.

Minus obstat, cap. *de collatione*, de *appellat.* lib. 6. quia in illa materia, quæ est civilis, tota jurisdictione pertinet ad Episcopum absque participatione Capituli, ut farentur ibi Doctores omnes; hic verò jurisdictione criminalis est communis Episcopo, & Capitulo, qui termini sunt longe di-

ver-

versus, ut est dictum, & eodem modo responderetur ad alia iura, prout etiam responderetur ad rationem illam de superiore immediato; quia ex supradictis apparet in huiusmodi jurisdictione Episcopum esse socium, & æqualem, non autem superiorem.

Quibus omnibus accedit, quod hæc sententia non parum convenit cum rehta gubernandi ratione: nam ut plurimum iudicium huiusmodi soli Capitulo concessa versatur circa ea, quæ in choro, & in Capitulo sunt; quæ vel ob ipsorum levitatem nullam appellationem admittunt, vel ita sunt aperta, ut Capitulo ipsi, quod in actibus Capitularibus semper est præsens in Ecclesia verò frequentissime sunt notoria, & sine ambagibus iudiciorum unico momento expediuntur. Unde si possent statim impediri interposita appellatione ad Episcopum, vel ejus Vicarium profecto Ecclesiastica disciplina plurimum minueretur.

An verò causa atrociores possint per solum Capitulum cognosci, quia partes super eo non instabant, nec satis sufficienter iura sua deduxerant, placuit Nuncio ad aliud iudicium reservari. Illud verò videtur correctione, & declaratione dignum, ut Capitulum non possit in potterum censuras in ipsos Episcopos, vel eorum provisores occasione jurisdictionis huiusmodi, prout alias fecit, fulminare, ne ipsi sibi in propria causa jus dicant, sed ut superiores iudices, vel Conservatores adeant.

DE OFFICIO ORDINARI.

Cap. Irrefragabili.

§. Cæterum.

S V M M A R I V M.

- 1 Canonici si sine iusta causa cessent à divinis, Episcopus cessationem non servabit, & Metropolitanus cognoscat.
- 2 Prælati in impositione pœnæ cavere debent à quaestu pecuniæ.
- 3 Episcopus, vel alius iudex Ecclesiasticus an possit pœnam pecuniariam imponere, latissime discutitur usque ad num. 33.
- 4 Iudex ordinarius potest contra contumaces procedere etiam per multas pecuniarias, si illa magis timeantur.
- 5 Et quid in iudice Delegato.
- 6 Et quid post Concilium Tridentinum.
- 7 Et quid si in literis data sit certa forma procedendi per censuram Ecclesiasticam.
- 8 Statutum, vel consuetudo ut pro quolibet delicto imponatur pœna pecuniaria, non valet.
- 9 Delinquens nullam perimeat culpam cum sperat eam nummis redimere.
- 10 Statutum, vel consuetudo ut ultra pœnam juris imponatur pœna pecuniaria, tenet, nisi procedat ex radice cupiditatis.
- 11 Episcopus potest Canonem adjuvando novam pœnam adungere.

- 12 Episcopus, vel Prælati non potest pœnam pecuniariam exigere extra iudicium.
- 13 Intellectus cap. Licet, de pœnis.
- 14 Prælati, qui pecuniam recipiunt, ut criminosos non corrigant, iustitiam vendit.
- 15 Prælati, qui in visitatione subditos crimine suspectos concutiunt, ut se nummis redimant, inerepantur.
- 16 Iudex Ecclesiasticus ubi certa pœna non est à iure statuta potest iudicialiter pecuniariam infligere, si videat illam magis timeri, & absit avaritia studium.
- 17 Pœna ubi non reperitur statuta à iure, imponenda est arbitrio iudicis.
- 18 Appellari potest à pœna arbitraria, non autem à pœna in iure expressa.
- 19 Iudex Ecclesiasticus, qui potest super crimine dispensare ne Episcopus, potest per sententiam suam pœnam à iure, vel consuetudine statutam in pecuniariam commutare, & num. seqq.
- 20 Secus si dispensare non possit, ut inferior Prælati vel iudex delegatus, ibidem.
- 21 Contrarium, num. 22.
- 22 Pœna determinata à consuetudine habetur pro ordinaria perinde ac si esset determinata à iure.
- 23 Consuetudinis transgressor puniendus est ut transgressor legis.
- 24 Iudex quilibet, qui potest de causa cognoscere, potest pœnam à iure statutam alterare, & commutare, dummodo id faciat causa cognita, & in ipsa sententia prælatone.
- 25 Quod procedit etiam in iudice ordinario, quam delegato.
- 26 Iudex delegatus qui causa cognita temperat pœnas à iure impostas, non excedit fines mandati, nec iura transgreditur.
- 27 Iudex etiam delegatus post Concilium Tridentinum utri non debet censuram, nisi in subsidium.
- 28 Pœnam à lege, vel statuto impostam ipso iure non potest iudex per sententiam suam commutare, vel alterare.
- 29 Nisi potestatem habeat super illa pœna dispensandi.
- 30 Canonici, qui ultra tres menses abserunt à servitio Ecclesiæ, potest Episcopus pœnam privationis fructuum ante sententiam, vel in actu sententia auferre vel diminuerre, & non in totum remittere.
- 31 Iudex quibus ex causis temperare possit pœnas à iure infligtas.
- 32 Iudex Ecclesiasticus potest sententiam, non potest pœnam à iure statutam in pecuniariam commutare.
- 33 Nisi possit super illo crimine dispensare.
- 34 Nulla propter inopiam rei potest à quolibet iudice etiam post sententiam temperari.
- 35 Metropolitanus in causa appellationis an possit reo ex gratia pœnam remittere, an verò id spectet ad Episcopum, à quo fuit appellatum.
- 36 Iudici appellationis iudicium expirat per sententiam.
- 37 Gratiam facere reo est actus jurisdictionis.
- 38 Episcopus an possit reo gratiam facere post sententiam.
- 39 Et quid in inferiori Prælati.

CÆTÈ.

5. CÆTÈRUM. Si Canonici sine manifestata, & rationabili causa maxime in contemptum Episcopi cessant à divinis, Episcopus cessationem non servabit, & Metropolitanus vice Papæ cognoscat.
- 2 Hoc primò, Prælati in impositione pœnæ cavere debent à quaestu pecuniæ, & ab omni alio gravamine. Hoc dicit secundò usque in finem. Et sunt duæ partes principales. Secunda ibi, provideant.

Circa primam partem textus nota casum, in quo Archiepiscopus exercet jurisdictionem in Canonicos sui iustitraganei. Quod bene nota pro limitatione regulæ, quæ habetur in c. Pastoralis, ubi, cum in eum, exceptis quibusdam articulis, nullam habeat potestatem, supra eodem. Quomodo autem sit hodie procedendum in cessatione à divinis, dic ut legitur, & notatur in c. Si Canonici, & in c. Quamvis, infra eodem, libro 6.

- 3 Circa secundam partem QUÆRO. An Episcopus, vel alius iudex ecclesiasticus possit pœnam pecuniariam imponere.

Glossa in c. Licet, in ver. Pœnam, ad quam quodam fit remissio, distinguit tria membra, nam aliquando jus statuit per aliquo crimine pœnam pecuniariam esse infligendam, & tunc quicumque iudex cognoscit de illo crimine, potest eam infligere. Aliquando jus non pœnam pecuniariam, sed aliam spirituales, vel corporales statuit; & tunc iudex non debet, nec potest illam pœnam in aliam commutare, sed ille tantum qui super illo crimine potest dispensare. Et in his duobus membris consentit Innocentius, ubi num. 1. in ver. Pœnam, & alii complures. Aliquando de pœna criminis nihil reperitur de iure cautum; & tunc iudex poterit pecuniariam, vel aliam arbitrio suo infligere secundum glossam, cum qua simpliciter transit ibidem Henricus Boich, in principi. sed Abb. num. 4. impugnat secundum membrum distinctionis; tum quia nimis restringit illam literam; tum quia quilibet iudex cognoscens de crimine, potest ex causa, dum pronunciat pœnam temperare. Felin. hic in prim. num. 5. in hoc articulo ponit more suo conclusionem cum quatuor limitationibus. Sed non complectitur omnia.

- 4 Ego verò in hac materia plenius distinguo duo membra principalia: nam aut queritur an iudex ecclesiasticus possit imponere pœnam pecuniariam multatam pro contumacia arcenda. Aut queritur an possit eam imponere dissolvendo, seu puniendo.

Primo casu tenendum est posse iudicem ecclesiasticum adverteri contumaces etiam per multas pecuniarias procedere, si illæ magis timeantur, arg. c. De causis, supra de offic. deleg. & l. 1. ff. Si quis iudicem non obtemperet, & tenet Hostien. in c. 1. num. 16. vers. Sed ordinarius, quem ibi totidem verbis sequitur Joan. Andr. num. 3. in fine, de homicid. lib. 6. Abb. in d. c. Licet, num. 4. & Marian. Socin. num. 2. infra de pœn. & satis inveni glossa præallegata: nam cum ad frangendam contumaciam nulla certa pœna sit à iure statuta, iudex potest illam suo arbitrio infligere, juxta tertium membrum distinctionis glossæ, & latius patebit infra, num. 17.

Hodie hoc est extra omne dubium, quia ex

Decreto Concilii Tridentini, in c. 3. sess. 25. de reform. expressè statutum est, in iudicibus ecclesiasticis in causis civilibus ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinentibus, si expedit videbitur, liceat contra quoscumque etiam laicos procedere per multas pecuniarias. Et similiter in causis criminalibus ubi fieri possit ad executionem realem, vel personalem procedant, nec censuris utantur, nisi in subsidium; de quo vide quod scripsi latissime in d. c. c. Licet, & in cap. Pervenit, infra de adult. Limita supradictam conclusionem, ut procedat in Episcopo, & iudice ordinario, non autem in delegato, quia non potest multam gravem infligere, nisi hoc in literis sit expressum; licet possit parvam, & temperatam, ut declinant in d. c. 1. de homicid. in 6. Hostien. num. 16. in ver. Ferrere, ut metus, & num. 17. vers. Sed & quod supra dicit, & Joan. Andr. num. 3. vers. Dicit Hostiensis, & Franc. in 2. notab. Facit quod dicam infra, num. 19. vers. Nec dissentit.

Sed contra hanc limitationem valde urget quod ubi certa pœna non est à iure statuta, non tantum iudex ordinarius, sed etiam delegatus potest illam infligere arbitrio suo, ut est casus in d. c. De causis, §. in de offic. deleg. Sed pro contumacia nulla certa pœna reperitur à iure statuta, l. antepenult. ff. De verbor. significat. Abb. in d. c. Licet, num. 4. de pœnis. Ergo delegatus poterit eam suo arbitrio infligere, & sic etiam pecuniariam. Et hoc sentiunt Abb. & Marian. Socin. locis citatis, dum firmiter quemlibet iudicem posse multam pecuniariam imponere, & allegant textum in d. c. De causis, qui loquitur de delegato, & est ex mente glossæ in d. c. Licet, in tertio membro suæ distinctionis, ut dictum est supra, num. 4. Et hoc videtur verius, & constanter tenendum est post Concilium Tridentinum, in d. c. 3. sess. 25. Tum quia Decretum illud utitur verbis universalibus, & geminatis ibi, omnibus iudicibus cujuscunque dignitatis. Et ibi, Quomodolibet. Etia includit iudices tam ordinarios, quam delegatos, & causas ad forum ecclesiasticum pertinentes tam iure proprio, quam ex commissione, seu delegatione alterius. Tum quia cum præcipiat iudicibus, ut abstineant à censuris etiam contra contumaces nisi in subsidium; uti deficiente hoc remedio gladii spiritualis, necesse est, ut iudicibus delegatis competant alia remedia temporalia multarum, captivitas pignorum, & huiusmodi ad frangendam reorum contumaciam, ne aliquin illorum iudicium reddatur inanis, & elusoria ad textum in c. 1. de offic. Deleg. & in c. 1. de pœn. lib. 6. Fortè posset procedere doctrina Hostien. quando in literis commissionis data est certa forma procedendi per censuram ecclesiasticam tantum; tunc enim delegatus videtur posse tantum procedere ad excommunicationem, suspensionem, & interdictum, quæ tria veniunt censuræ appellatione, ut in c. Quærenti, infra de verbor. significat. nec debet ultra se extendere. Et in his terminis loquitur Hostien. & alii præallegati: secus si talis forma in literis non sit præscripta, quia tunc procedere poterit etiam per multas pecuniarias ex supradictis. In literis commissionum ex stylo Curie apponitur clausula, Contradictores, & rebelles per censuras, & pe-

penas ecclesiasticas, aliaque opportuna juris, & facti remedia competendo.

8 In secundo membro principali quando scilicet iudex ecclesiasticus vult penam pecuniariam infligere distinguendo, & puniendo, subdistingue: nam aut extat statutum, vel consuetudo: ut pro quolibet delicto imponatur pena pecuniaria; & non valet, quia inde infirmiter dissolutio, & incertum ad delinquendum. Nullam enim delinquens pertimescit culpam, cum sperat eam nummis redimere: ut dicit textus in c. Pauper, l. 1. quast. 3. & hoc tenent Hostien. & Joan. Andr. in c. fin. de Constitut. & in c. 2. de delictis peccator. Abb. in c. Licet, num. 5. Marian. Socin. num. 1. 3. infra de penis. & Felin. hic num. 6. vers.

10 Limita hanc conclusionem. Aut extat statutum, vel consuetudo, ut vltra penam juris imponatur pena pecuniaria; & valet, dummodo non procedat ex radice cupiditatis; potest enim Episcopus Canonem adiuvando novam penam adiungere, ut in c. 2. de Constitut. lib. 6. & notat gl. in Clem. Ne Romani, in ver. Tolli, de elect. Joan. Andr. in c. fin. de off. Archid. Abb. in dict. c. Licet, num. 5. & Marian. Socin. num. 1. 3. & Felin. loco citato.

12 Aut super hoc nullum extat statutum, vel consuetudo; & tunc iterum subdistingue duos alios calus.

Primus est, cum Episcopus vel Prae-latus vult pro delicto penam pecuniariam exigere extra iudicium; & non potest, quia certi modi sunt a iure praescripti, quibus contra delinquentes

13 procedendum est. Et in his terminis potest intelligi textus in d. c. Licet, de penis, nam Archidiaconi illi forte extrajudicialiter absque alia causa cognitione pro quolibet delicto penam pecuniariam exigebant, nec aliter procedebant contra criminosos, sed eos in delictis sustinebant recepta pecunia secundum Cardin. ibi, num. 2. in 3. opposit. & num. 3. vers. Et cum queritur, Abb. num. 5. vers. non non subest statutum. Marian. Socin. num. 1. 4. eodem vers. Imola in c. Dilectum in ult. co. infra eod. & Felin. hic num. 6. vers. Limita

14 ult. co. infra eod. & Felin. hic num. 6. vers. Limita secunda, & satisclare tenet Innoc. in praedicta Decretali Licet, in prin. nam explicans illud verbum, corrigendus, hic inquit, vult dicere quod cum crimina essent puniendae, & excessus corrigendi perpetua suspensione, vel temporali; ipsi accipiebant pecuniam, ut non corrigerent, & quandoque, ut in peccato remanerent. Quod est iustitiam vendere, ut in d. c. Licet, de penis, notat Hostien. in prin. in ver. pro corrigendus. Joan. Andr. num. 1. in eodem ver. & Marian. Socin. num. 7. in 7. notab. & inter graviora crimina computatur, c. fin. §. fin. de purgat. canon. Unde hos merito appellat iudices simoniacos Bald. hic num. 3. in fine. Quod facit contra illos Episcopos, qui dioecelsm visitationis titulo peragrantes diligenter investigant an in loco reperiantur aliqui de illo crimine suspecti, vel diffamati; eisque accersitis contestantur se velle contra eos criminaliter procedere, suadentque, ut se componant in certa pecuniarum summa, quam si recusent solvere, minantur se procelluros ad formalem inquisitionem, incarcerationem, & condemnationem, & his concussionibus brevi manu ingentes pecuniarum summas extorquent. Quod est detestabile; & non semel vidi processus contra Episcopos super hujus-

20 Idemque putant DD. si pena sit determinata a consuetudine; quia habetur pro ordinaria, perinde ac si esset statuta a iure; nec eam immutare potest nisi qui super crimine potest dispensare, ut in d. cap. Licet, de penis, tenet Butt. num. 6. vers. Tertius est casus, & Cardin. num. 2. in ultima oppositio, per textum in l. Saeculari, §. Sane

modi extorsionibus, & concussionibus fabricatos.

16 Secundus casus est quando iudex ecclesiasticus vult procedere judicialiter, & causa cognita, & tunc liquidem certa pena non sit a iure statuta; & indubitanter potest penam pecuniariam irrogare, si cognoscit illam magis timeri, & absque cupiditatis, & avaritiae studio, ut post Hugonem tenet gloss. in d. cap. Licet, in ver. Penam de penis, & ibi etiam Butt. num. 5. vers. Tertius est casus, Cardin. num. 3. vers. Aliquando judicialiter, Abb. num. 5. vers. Aut vult iudex procedere judicialiter, & Marian. Socin. num. 1. 3. in eodem vers. Et hanc regulam firmat hic Hostien. Joann. Andr. Abb. & alii, ut per Felin. num. 5. Et est ratio, quia cum certa pena non est imposita a iure, venit imponenda iudicis arbitrio, ut sunt iura aperta in d. cap. De causis, supra de off. deleg. & in l. 1. §. Expiatores, ff. de effact. & expiat. & in l. Hodie, ff. De penis, gloss. in cap. Super his in ver. Arbitrium, infra de accusat, quae etiam

17 addit a tali pena arbitraria posse appellari, licet secus sit a pena expressa in iure, ut l. antepenult. ff. De verb. significat.

Sin autem certa pena pro crimine sit statuta, & determinata a iure, tunc aut queritur, an iudex possit illam in pecuniariam commutare per sententiam suam, aut post latam sententiam.

19 Primo casu gloss. praeleg. in d. cap. Licet, in ver. Penam, de penis, distinguit an iudex habeat potestatem dispensandi super illo crimine, si cuti habet Episcopus iuxta textum in cap. At si Clerici, §. De adulteris, infra de iudic. & tunc potest penam juris in pecuniariam commutare. An vero non habeat potestatem dispensandi, & hoc casu commutare non possit. Et in histerminis potest intelligi quod legitur Deuteronomii cap. 19. Homicida morietur, nec miserabitur eum. Et hanc distinctionem sequuntur ibi Innocent. in ver. Penam, Hostien. num. 1. in eod. ver. Butt. num. 6. Cardin. num. 2. in 3. opposit. & in 4. vers. Ad hoc oppono, & Anchar. num. 2. Gemin. in cap. Quotiam, ad finem, 18. distin. & Felin. hic num. 7. vers. Limita tertia, ubi concludit inferiores Praelatos non posse penam a iure statutam in pecuniariam commutare, quia soli Episcopi dispensant in penis. Nec dissentit Henric. Boich. in cap. In Archiepiscopatu, in prin. infra de raptor. dum firmat iudicem delegatum absolute non posse penam a iure statutam mutare, diminuire, vel augere, cum debeat ipse procedere secundum iuris ordinem, nec valeat dispensare, aut fines mandati excedere, c. Cum dilecta, supra de rescripti. c. Venerabilis, de off. deleg. Et in hoc consentit Marian. Socin. in d. c. Licet, num. 11. de penis. Ordinarium vero ita deum posse penam a iure statutam commutare, si possit super illo crimine dispensare; & dummodo id faciat causa cognita, & in ipsa sententiae prolatione.

20 Idemque putant DD. si pena sit determinata a consuetudine; quia habetur pro ordinaria, perinde ac si esset statuta a iure; nec eam immutare potest nisi qui super crimine potest dispensare, ut in d. cap. Licet, de penis, tenet Butt. num. 6. vers. Tertius est casus, & Cardin. num. 2. in ultima oppositio, per textum in l. Saeculari, §. Sane

quadam ff. De extr. ord. crimin. & notatur in l. Quid ergo, §. Pena gravior, ff. De his, qui notant, in fin.

21 Transgreditor enim consuetudinis ut transgressor legis puniendus est. In huius, dist. gloi. 1. in c. Cum omnes, supra de consuet.

22 Verum supra dictam glossae distinctionem impugnat Abbas in eodem cap. Libet, num. 4. & 5. in fine, vers. Si vero est certa pena: concludens indistincte quemlibet iudicem, qui potest de causa cognoscere, posse penam a iure statutam alterare, & commutare, dummodo id faciat cum causa cognitione. Et haec secunda opinio verior videtur, & probatur in c. In Archiepiscopatu, de raptor. & in dict. Quid ergo, §. Pena gravior, ff. De his, qui notant, in fin. & in l. Hodie, §. De penis, & eam tenet Barr. Bald. & Angel. in reper. l. Et si severior, c. De infam. & Marian. Socin. qui eam communem esse testatur in dict. c. Licet, num. 21. Licet revera usque ad tempora Abbatis communis esset in contrarium, ut ex praedictis patet.

23 Nec placet distinctio, quam faciunt Henric. Boich. & Marian. Socin. locis supra citatis, num. 19. inter iudicem delegatum, & ordinarium. Imo enim quicumque iudex, qui de illo crimine potest cognoscere, potest causa cognita penam alterare secundum Abbatem. Neque hoc casu iudex etiam delegatus excedit fines mandati, aut transgreditur iura, quin potius illa exequitur, ut scripsi plenè in c. 1. a num. 55. supra de consuet.

24 Quod maxime procedit post Concilium Tridentinum in cap. 3. sess. 25. nam ex sacrorum Canonum praescripto ante omnia uti debebant censurae ecclesiasticae iudices tam Ordinarii, ut in c. Dilecto, de sentent. excomm. in 6. quam Delegati, ut in c. de off. Deleg. cum suis concordant. At post Concilium uti non possunt censuram, nisi in subditum, ut scripsi plenè in dict. c. Licet, de penis, & in c. 2. de adulter. Ergo necessario concluditur, ut iudices etiam delegati non solum possint, sed etiam debeant penam spiritualem a iure statutam in aliam commutare. Limita

25 nunc supra dictam conclusionem secundum Marian. Socin. in d. c. Licet, num. 21. de penis, ut non procedat si pena a iure, vel statuto sit imposita ipso iure, quia tunc iudex non potest illam alterare, vel commutare, etiam errasset, ut l. 1. §. fin. De quaestio. & l. Divi Fratres, & l. Relegat, ff. De penis, per quae iura sic firmat Bild. in leg. Quid ergo, §. Pena gravior, ff. eod. Et ratio est evidens, quia ubi pena est ipso iure imposita, iudex non procedit ad aliam penam condemnatoriam, sed tantummodo ad declaratoriam penam inflictam a iure, ut notat Archid. in c. Salomoniana, 63. dist. Joan. Andr. in c. 1. infra de Sagittar. & in c. 1. de eo, qui iure ordin. suscep. Verum tamen si iudex haberet potestatem dispensandi super illa pena, seu delicto; tunc posset illam alterare, & commutare, sicut posset post sententiam, ut mox dicetur. Et in hoc casu potest salvari opinio glossae Innocentii, & Hostienis secundum Marian. Socin. ubi supra.

26 Concluditur ergo, cuicumque iudici licere in ipsa sententiae prolatione alterare, vel commutare penam a iure statutam. Dummodo id faciat causa cognita, & pena non sit imposita ipso iure. Et hanc sententiam videtur olim probasse Sacra Congregatio Concilii: nam cum

27

28 Prosop. Fagn. in 2. part. primi Decret.

Canonici, qui ultra tres menses abfuerunt a servatio Ecclesiae, fructibus privandi sint ex decreto cap. 12. sess. 24. Episcopus Vercellens. supplicavit declarari, an huiusmodi penam posset ipsis Canonici remittere: Sacra Congregatio censuit posse Episcopum ante sententiam, vel in actu sententiae ex causa iusta augere, vel diminuire, & non in totum remittere ad tradita per Abb. in cap. Nisi specialiter, de off. leg. in 6. Socin. in cap. Licet, de penis, num. 21. in causa autem cognitione iudex qui vult penam temperare, vel commutare, principaliter considerare debet causam, personam, tempus, locum, qualitatem, quantitatem, & eventum, ut dicit textus notab. in leg. Aut facta, ff. de pen. quae lingua luculenter explicat idem Marian. in praelleg. cap. Licet, a num. 22. & ante eum Henric. Boich. in c. In Archiepiscopatu, col. 2. & in hac causa consideranda de raptor.

30 Secundo casu, id est, post latam sententiam condemnatoriam dic breviter, iudicem regulariter non posse penam irrogatam alterare, vel commutare: textus est in cap. Si quem punierit, §. Notandum, 2. quast. 3. & in l. 1. §. Calumniatoribus, ff. Ad Turpil. & tenet Henr. Boich. in d. c. In Archiepiscopatu, post princip. vers. Aut eam facit causa cognita, & post sententiam: & Abb. in dict. c. Licet, nu. 6. & est ex mente Cardin. ibidem num. 2. in 4. opposit. dum firmat iudicem Ecclesiasticum postquam pronuntiavit posse quidem in contenti penam a iure impositam in pecuniariam commutare; secus si ex intervallo, ut in dicto §. Calumniatoribus. Ratio differentiae est, quia quando in contenti, facit legis permissione, quae vult secundum qualitatem iudicem posse penas arbitrari, ac temperare, ut in dicto §. Calumniatoribus, & leg. Hodie, ff. de penis. Sed quando ex intervallo, tunc oblat ratio, quia succedit pena legis, cui iudex non potest contravenire, c. Cum devotissimum, 12. quast. 2. c. Formae, de ver. signific. Fallit praedicta conclusio si iudex potestatem habeat super crimine dispensandi, ut in d. c. At si Clerici, §. De adulteris, de iudic. quia tunc etiam post sententiam, & ex intervallo potest penam minuire, vel commutare secundum Card. in d. c. Licet, n. 3. ad fin. & Abb. ibi n. 6. de penis.

32 Item fallit in multa imposita, quae propter inopiam rei potest a quolibet iudice, etiam post sententiam temperari, ut est textus notabilis in l. Illicitas, ff. de off. Praesid. & tenet Abb. ubi supra.

33 Ulterius QUaERO, An Metropolitanus, ad quem causa per appellationem est devoluta, possit reo gratiam facere, seu penam pecuniariam, vel aliam, in qua fuit condemnatus, illi ex gratia minuire, vel remittere; an vero haec facultas spectet ad Episcopum, a cuius sententia exitit appellatum.

Cum in casibus a iure permissis ab Episcopo ad Metropolitanum appellatur in causis criminalibus, Metropolitanus vel sententiam confirmat, vel infirmat, aut penam minuit, vel auget. Sed quia post sententiam confirmatam, vel reformatam aliquando Metropolitanus praetendunt ad se etiam spectare, si velint reo gratiam facere: Quaevis Episcopus Tropien. an huiusmodi facultas ad Metropolitanum; an vero ad Episcopum pertinet.

34 Videtur respondendum non spectare ad Metropolitanum, quia illius partes solum sunt in pronuntiando bene, vel male appellatum, l. eos, c. de appellat. Joan. Andr. in c. Dissensio, de res. in 6. At per sententiam expirat iurisdictionis iudicis ad quem, & executio ad primum iudicem rejicitur, gl. in c. Pastoratus, §. Præterea, in verb. discussa, supra de officio deleg. Joan. Andr. in addit. ad 31 Specular. tit. de execut. sentent. vers. Sed pone. Unde loquitur ut Metropolitanus, qui post sententiam factus est officio suo, & amplius jurisdictionem non habet, minimè possit reo gratiam facere, cum hic factus jurisdictionis, l. in fine, ff. de quest. l. Relegati, in fine, ubi notat Bart. ff. de panis.

Præterea hic casus faciendi gratiam reo non reconferitur inter eos, in quibus Archiepiscopus habet jurisdictionem in Suffraganeos, ut patet ex his, quæ notantur in c. Pastoratus, supra eod. Proposito hoc dubio S. Congr. Concilij exilimavit Metropolitanum, ad quem causa appellationis est devoluta, nequaquam posse reo gratiam facere. Sed quia non levis est difficultas, num id liceat iudici, qui in prima instantia sententiam tulit. Et si decideretur Metropolitanum id non posse, videretur inde quodammodo inferri hanc facultatem esse reservatam iudici à quo; idèò consultus putavit à decisione super sedere, donec definitum fuerit an revera iudici primæ instantiæ ejusmodi facultas competat.

Porrò cum in adulterio, & minoribus criminibus Episcopus possit dispensare, ut in c. At si Clerici ff. de adulter. infra de iudic. non videtur ambigendum quin possit penam minuere, vel remittere etiam post sententiam, ut patet ex dictis supra num. 3. t. dum tamen servet ea, quæ habentur in decreto Concilij Tridentini, cap. 18. sess. 25. Alijs verò iudicibus, & inferioribus Prælati certum est hoc non licere, cum dispensandi facultatem non habeant, ut est textus in d. c. Licet, de panis. Et similiter patet ex dictis supra num. 19. Et hanc distinctionem in puncto sequitur Abbas in c. Nisi specialis, num. 6. vers. post sententiam verò, supra de off. Legati.

DE OFFICIO ORDINARIJ.

Cap. Inter cætera.

IN SUMMARIUM.

- 1 Episcopi in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs instituire debent viros idoneos pro prædicationibus, visitationibus, & confessionibus audiendis.
- 2 Prædicatione verbi Dei est pabulum spirituale non minus necessarium animæ, quam sit cibus materialis corpori.
- 3 Anima occiditur per subtractionem panis spiritualis sicut corpus per subtractionem materialis.
- 4 Prædicatores dicuntur spiritualiter mortuos suscitare.
- 5 Occupatio, morbus, & hostium incursum aquiparantur.

- 6 Prædicatio Evangelij est præcipuum Episcoporum munus.
- 7 Incumbit tamen omnibus curam animarum habentibus, & Parochialium Ecclesiarum rectoribus.
- 8 Prædicandi licentiam generalem concedit solus Episcopus in sua diocesi.
- 9 Prædicare prohibentur de jure communi tam Clerici seculares, quam regulares sine Ordinarij licentia.
- 10 Episcopi, si legitime impediti non fuerint, tenentur prædicare per se ipsos.
- 11 Nec excusantur in vim contraria consuetudinis, vel prætextu quoddam aptitudinem non habere ad concionandum.
- 12 Episcopus de jure communi fundat intentionem super deputacione Prædicatorum in tota sua diocesi, & num. 19. & seq.
- 13 Possessio sola non suffragatur inferiori contra Episcopum in interdictione, aut possessione, & num. 29.
- 14 Prædicatori ministrari debent expensæ ab Episcopo de jure communi, & num. 19.
- 15 Legati Casibus cum mittantur in provinciam, vivere debent expensis Imperatoris, vel Regis.
- 16 Legati Papæ recipiunt procuracionem ab ejs, ad quos declinant.
- 17 Romanam Ecclesiam excusat necessitas, cum non possit de suo omnibus providere.
- 18 Prædicator electio tam in Cathedrali, quam in alijs inferioribus Ecclesijs, & onus ejus solvendi eleemosynarum, ad quem spectat, & num. seq. usque ad num. 33.
- 19 Prædicatorem eligere, & eleemosynam eidem solvere in Cathedrali Ecclesia, circumscriptæ consuetudine ad solum Episcopum pertinet.
- 20 Consuetudo eligendi Prædicatorem in Cathedrali, eique præstanti eleemosynam an, & quando sit observanda, & num. seq. usque ad num. 25.
- 21 Et quid sit inmemorabilis, & num. seq.
- 22 Episcopus in Cathedrali an, & quomodo possit sibi vindicare electionem prædicatorum populo competentem ex inmemorabili consuetudine.
- 23 Prædicator electio, & præstatio eleemosynæ in inferioribus Ecclesijs cui incumbat, & num. seq. usque in finem.
- 24 Consuetudo eligendi Prædicatorem, eique expensas ministrandi in Ecclesijs inferioribus an, & quando servanda sit, & num. seq.
- 25 Et quid sit inmemorabilis, & num. 28.
- 26 Episcopus quando & quomodo possit vindicare sibi electionem alteri ex consuetudine competentem in alia Ecclesia quam Cathedrali, & num. 31.
- 27 Prædicator electio, & præstatio eleemosynæ spectat ad Episcopum, donec populus probaverit inmemorabilem.
- 28 Quandoque tamen ex causa jubetur servare solitum per modum provisionis.
- 29 Consuetudo, quæ Episcopus Prædicatores deputat in Ecclesijs Regali non servanda est, sed Prædicatores ejusdem ordinis cæteri paribus sunt præferendi.
- 30 Parochi antequam in suis Ecclesijs formaliter prædicare.

I NTER CÆTERA. In Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs instituti sunt viri idonei, quibus cum expedierit, Episcopi committere possint prædicationes, visitationes, & confessionum audiciones. Hoc dicitur: Dividitur in tres partes. In prima ponitur exordium. In secunda, Constitutio, ibi, Unde. In tertia, pœna ibi, Si quis autem.

Nota primò, Prædicationem verbi Dei esse pabulum spirituale, & non minus necessarium animæ, quam sit cibus materialis corpori. Cum enim homo consistat corpore, & animâ, c. In quadam, vers. Nam ad esse hominis, infra de celebr. Missarum, Sicut corpus materiali, ita anima cibo spirituali nutritur, ut hic in littera. Non enim in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei, Matth. 3. in princ. Luca 4. & Deuteron. 8. cap. 4. Et sermo Domini dicitur Panis cœlestis, ut in c. Jejunium, il secundo, in fine, 76. distinctio. quo subtrahendo Christianis dicuntur pati famem, & sitim, ut ibi patet ad finem, & in c. Audacter, 8. quest. 1. ibi: Sub quo famem, ac sitim populus patitur, non famem panis, neque sitim aquæ, sed famem audiendi verbum Domini.

Unde quemadmodum per subtractionem panis corporalis occiditur corpus, c. Immolans, 14. qu. 5. c. Pasce, 86. distinctio. leg. Neque, ff. De herb. agnoscen. ita per subtractionem panis spiritualis occiditur anima, c. Ephesius, 13. distinctio. glossa univ.

Et in d. c. Pasce, ubi plura similia cumulat. In eo autem cibum corporalem præcellit cibus spiritualis prædicationis evangelicæ, quod ille corpus extinguit non vivificat. At Prædicatores dicuntur spiritualiter mortuos suscitare, ut in c. Olim, 8. qu. 1.

Secundo nota ibi, occupationes. Hæc tria equiparari, scilicet occupationem, morbum, & hostium incursum, ut hic per Bald. sub num. 1.

Tertio nota, secundum Anton. de Butt. num. 8. in 7. not. & Imol. num. 3. officium prædicandi de jure communi ad Diocesanum pertinere, & alium à Diocesano de jure communi non exercere officium prædicandi, nisi ab Episcopo hoc ipsi in diecesi committatur. Sed hoc ultimum non videtur verum: quia et si prædicatione Evangelij sit præcipuum Episcoporum munus, & Episcopus nullam, 88. distinctio. Concilium Carthag. IV. cap. 20. Concilium Tridentinum cap. 2. sess. 5. & cap. 4. sess. 24. tamen generaliter in umbro omnibus curam animarum habentibus non tantum jure communi ecclesiastico, ut de Parochis est expressum in c. Quod Dei timorem, de statu Monach. & in Clem. Dudum, §. Hujusmodi, de sepulch. & in Concilio Tridentino dist. cap. 2. ver. Arbitrarij, tero quoque, & d. cap. 4. vers. In alijs autem Ecclesijs, & firmat gl. in Clem. 1. in ver. Officia, de regular. Cardinal. in dicta Clem. Dudum, §. Ab olim, num. 17. in c. quest. Abb. hic num. 1. vers. Dic etiam, quod quilibet Rector, & Felin. in cap. Excommunicamus, il primo, §. Quia verò, num. 4. infra, de heret. Sed etiam præcepto divino, quo mandatum est omnibus curam animarum habentibus oves suas pascere verbi Dei prædicatione Jo. 21. Alter. 20. cap. Ephesius, 43. distinctio. & habetur in decreto Concilij Tridentini cap. 1. in princ. sess. 23.

Salvati tamen in possessum Antonij de Butt. & Joan. de Imola in tribus casibus. Primus est in generali licentia prædicandi, quam in sua die-

cesi impertiri potest solus episcopus. Et ita procedit text. hic secundum Cardin. loco citato, & c. Sed generaliter licentiam, & Felin. in dict. §. Quia verò num. 1. in eod. vers.

Secundus est respectu Clericorum, quibus curam animarum non incumbit: non enim possunt prædicare sine Ordinarij licentia, sive sint regulares, sive seculares de jure communi, ut est text. in c. Quam sit, de iudic. ibi: Quicumque Religiosus, seu Clericus idoneus ad annunciandum Gentibus Evangelicam veritatem requisitus, & habitus Prælatorum suorum licentiâ, Ad idem sunt iura in c. Cum ex injuncto, in c. Sicut, & in dict. c. Excommunicamus, §. Quia verò, de heret. De quo tamen vide plenius per Cardin. in præleg. quest. 6. ubi latissime examinat quibus liceat prædicare. Fratres tamen Mendicantes sunt in hoc specialiter privilegiati in dict. Clement. Dudum, in princ. de sepulch. Sed hodie quoad regulares servari debet dispositio Concilij Tridentini in dict. cap. 2. sess. 3. & d. c. 4. sess. 24. & Constitutio Gregorij XV. de exemptor. privileg. ut scripsi plenius in c. Cum Capella, infra de privileg. Tertius est in formali prædicatione, ad quam gravis est difficultas: An Parochi teneantur, an verò sufficiant, ut se vergant ad altare, & sacram Scripturam, divinamque legem annuntiant ad præteritum Concilij Tridentini d. c. 4. sess. 24. de quo latius infra in 2. qu. nu. 35.

Quarto nota ibi, per se ipsos non sufficientes; nec non ibi, cum per se hanc nequeverint. Episcopus iusto impedimento cessante teneri prædicare per se ipsos. Idem habetur in dict. cap. 2. sess. 5. ibi: (Omnes Episcopi, Archiepiscopi, Prælati, & omnes alios Ecclesiarum Prælatos teneri per se ipsos, si legitime impediti non fuerint, ad prædicandum sanctum Jesu Christi Evangelium, & in dict. cap. 4. sess. 24. ibi: (In Ecclesia sua ipsi per se, aut si legitime impediti fuerint, per eos, quos ad prædicationis munus assumunt, &c.) Ubi etiam præscribitur quibus diebus id munus obire teneantur.

Ratio est, quia officium pascendi, quod est principalis actus episcopi, personale est, nec potest per substitutum adimpleri, ut post Cæteran. Sor. & alios latissime probavi in c. Ex parte, il primo, a num. 38. usque ad num. 54. infra de Cler. non resident. Sed officium pascendi principaliter consistit in prædicatione verbi Dei, ut patet in c. 1. sess. 23. Ergo munus prædicationis per alium impleri non potest. Præterea cum hoc sit præcipuum munus episcopi, ut prædiximus, censetur electa industria personæ, ac proinde non admittitur substitutus, c. fin. §. Si enim, de officio deleg. Archid. in c. Sacerdotibus, 11. quest. 1. Abb. in c. Extrinsecus, §. Quia verò, num. 32. vers. Quia in commissione curæ, infra de præbend. Dec. in c. Cum omnes in secunda lectura in 1. notat supra de Constit. Conferat optimus textus in leg. Inter artifices, ff. De solut. Neque in his Episcopi possunt se excusare in vim contrariæ consuetudinis, quia cum sit contra præceptum divinum, est corruptela, c. Flagitia, 30. quest. 7. c. Cum venerabilis, & c. fin. De consuetudine, & clarè probatur in decreto dist. cap. 1. sess. 23. nam in principio dicitur præcepto divino mandatum esse omnibus, quibus animarum cura commissa est, pascere oves suas verbi Dei prædicatione, & pro-

Re a pe-

pe finem derogatur consuetudini etiam immemorabili, quae potius corrumpenda censenda est. Rursum quoniam multi episcoporum titantur se eximere à nexu obligationis huiusmodi, eo praxerunt quod aptitudinem non habeant ad concionandum, & majori cum fructu, id munus explevere valeant per Religiosos idoneos: hanc tamen excusationem uti frivolum reiecit, ac funditus everit Pater Hieronymus à Narnio Apostolica illa verbi Domini tuba.

12 Quinto nota ibi, *assumant episcopum de iure communi fundare intentionem super deputatione Prædicatorum in tota sua Diocesi.* Quo fit, ut ex sola iuris assilientia deputare possit, etiam si populus, vel alius sit in quali possessione deputandi per textum in cap. *Chim persone*, cum materia, de *privileg.* lib. 6. inferior enim non potest iuvare solâ possessione, nec obviare contra Superiorem in interdictione recinendâ ut notat Bart. in leg. 1. §. *Hæc auctoritas interdicti*, sub num. 3. *vers.* Nam interdictum hoc, ff. *De possessione*, V. *rall. de off. 306.* num. 4. part. 1. Sed de hoc latius infra à num. 20. usque in finem, & præsertim num. 29. & 30. & 32. Nec in deputatione huiusmodi requiritur Capituli consensus, non obstantè contrariâ consuetudine, etiam immemorabili, ut olim respondit Sacra Congregatio Concilij à Didaco Covarruvias Episcopo Segobien, consulta.

14 Ultimò nota ibi, *quibus ipsi cum indignè, congruè necessaria subministrant*, Episcopos ex iuris communis dispositione teneri ministrare expensas Prædicatoribus, prout hic notant Burr. num. 10. in 9. notab. Joan. de Anan. num. 3. Non enim, ut inquit Bald. hic in fine, cogitur quis prædicare expensis suis, l. *Suavitatis* ff. *De oper. libert.* & confert text. in c. *Cum ab omni, infra de vita, & honest. Cleric.* & in c. *Statutum*, §. *Insuper, de refer. lib. 6.* Nec est magnum il ab eo metantur temporalia, per quem spiritualia seminantur, l. *ad Corinth. 9.* c. *Si Episcopus, de offic. Ordin.* lib. 6. c. *Cum officij*, infra de *præfer.* secundum Innocent. hic in ver. *Indignerit*, & laborantem agricolam oportet primam de fructibus percipere, ut dicitur 2. ad *Timoth. 2.* quem locum glossa exponit de Prædicatore, qui scilicet in agro ecclesie ligone verbi Dei excolit corda auditorum, ut refert S. Thomas 2. 2. quæst. 187. art. 4. ad secundum, subdens post gloss. ad Rom. 1. §. posse de evangelio vivere non tantum Prædicatores, sed etiam eos, qui Prædicatores ministrant. Sed de sumptibus Prædicatori ministrandis dic plenius, ut infra in 19. notab.

15 In glo. ultimam nota differentiam inter legatos Cæsaris, & legatos Papæ: nam legati Cæsarum cum mittuntur in provinciam, expensis Imperatoris, vel sui vivere debent, ut in iuribus allegatis in glossa: Legati autem, & Nuntij Papæ recipere debent procuratorem ab ijs, ad quos declinant, non obstantè contrariâ consuetudine, vel præscriptione, c. *Cum instantia*, & c. *Procuratores, de consil.* & c. *Acced. nec, de præfer.* Nec mirum quia ut Hostiensis inquit num. 9. Romanam Ecclesiam excusat tum necessitas, cum nec possit de suo omnibus providere: tum privilegium de antiqua consuetudine iam obrentum, cuius exemplum, ut Host. subjicit, sequuntur Episcopi nostri temporis quantum possunt, Quod

esse non debet, c. 1. *de tempor. ordin.* & c. *In causis, de re iudic.* Et idem repetit Jo. Andr. Bellam. Cardin. & Abb. omnes ad finem. Addit Jo. Andr. quid expediret statueri pro sustentatione Papæ & Cardinalium, & quid ad sui clamorem deliberatum fuerit in Concilio Viennensi. Et illius verba ad litteram referunt Bellam. & alij proximè citati.

18 QUÆRO, Ad quem spectet electio Prædicatorum in Cathedrali, quam in alijs inferioribus ecclesijs, & cui incumbat onus eidem præstandi eleemosynam. Cùm in materia electionis Prædicatorum, atque eleemosynæ eidem præstandæ varie extent S. Congregatio Concilij declarationes: ad controversias, quæ super hoc crebro oriuntur, facilius dirimendas, sex casus in Cathedrali, sex tamen in alijs ecclesijs inferioribus sunt distinguendi.

19 Primus casus est in Cathedrali, ubi non constat de consuetudine eligendi concionatorem, aut præstandi eidem eleemosynam, neque ex parte Episcopi, neque ex parte Universitatis, vel alterius: & hic casus est extra dubium, quia utrumque onus in sua ecclesia incumbit episcopo tam ex dispositione iuris: omnibus, ut hic patet, & dictum est supra num. 5. & in ult. notab. quam ex decretis Concilij Tridentini in d. c. 2. sess. 5. ubi episcopo impedito jubetur servari decretum Concilij generalis, de quo hic, & in r. 4. sess. 24. Hinc S. Congregatio consulta, An deputatio Prædicatorum in Cathedrali ecclesia pertineat ad solum episcopum, ita ut Canonici & Capitulum non possint se in deputatione intrinsecare: respondit pertinere ad solum episcopum, item seipsum censuit episcopum teneri proprijs expensis alere Prædicatorem in Cathedrali ecclesia. Id quod multò magis vendicat sibi locum, si episcopus sit in possessione eligendi, & præstandi eleemosynam.

20 Secundus casus est, cum episcopus eligit, & populus, vel alius ex consuetudine, non tamen immemorabili, eidem præstat eleemosynam: & tunc hæc consuetudine non obstantè episcopus, qui eligit, tenetur illi sic electo eleemosynam erogare. Etenim Concilium d. c. 4. sustulit consuetudinem non immemorabilem, secundum quam præstatio eleemosynæ Prædicatori in Cathedrali deputando incumbit alteri, quam episcopo. Et ita fuit sæpius resolutum, ut patebit ex his, quæ dicentur in casu proximè sequenti.

21 Tertius est, ubi Episcopus eligit, & Universitas, vel alius est ex immemorabili consuetudine eleemosynam præstat: Quo casu cum ab immemorabili tempore communitas Potentiæ consueverit præstare stipendium Concionatori: & dubitasset episcopus Potentiæ, an possit compellere civitatem ad prædictæ consuetudinis observantiam: S. Congregatio censuit posse, cum Concilium non sustulerit immemorabilem consuetudinem.

Postea verò cum episcopus Eugubinus dubitaret, an possit cogere Regulares ad eleemosynam, quam Prædicatori ab immemorabili tempore præstiterunt, relatum fuit ad Gregor. XIII. an vellent observari supradictum Pij V. decretum. Gregorius de eo decreto valde dubitavit, & interrogavit Cardinalem Alecium quid sibi videretur: qui respondit duntaxat sibi videri de-

cla-

clarationem Pij V. cum decretum Concilij d. c. 4. non sustulerit immemorabilem, & quando voluit tollere, expressit, & in dubio non censetur sustulisse: Sanctitas Sua visa est approbare declarationem Cardinalis Urbini, videlicet si laici soliti contribuere, nunc quoque contribuere debeant: secus si regulares, quoniam prædicationes sunt præcipue ad utilitatem laicorum, tamen nihil certi statuit. Sed quia agebatur tunc tantum de episcopo Eugubino, cui alias scriptæ fuerunt litteræ secundum decretum Pij V. idè simpliciter rescribendum, relatis suis litteris in Congregatione, & relatione factâ Sanctissimo, Sanctitas Sua dixit ut observaret id, quod alias tempore Pij V. scriptum fuerat ad ipsum. Postea verò dubitante episcopo Reatino, aa possit compellere universitatem ad præstandum Concionatori salarium iuxta immemorabilem consuetudinem, & factâ relatione Sanctissimo die 19. Maij 1577. Sanctitas Sua iussit scribi litteras Episcopo, ut cogeret universitatem ad servandam hanc immemorabilem consuetudinem, quam Concilium non sustulit. Et licet Pius V. aliud decreverit, voluit tamen ut litteræ manerent in suo robore quoad eos tantum, ad quos scriptæ fuerunt. In reliquis verò casibus, & locis, super quibus nihil scriptum fuit, ut scriberentur secundum hoc decretum, ut hæc consuetudo immemorabilis indistinctè observaretur.

Ideoque S. Congregatio ab eo tempore consuevit respondere, posse episcopum in sua Cathedrali Concionatorem deputare, & populum nihilominus compellere ad præstandam eleemosynam a tempore, cuius initij memoria non extat, prælati solitam.

Et in specie Episcopus Meliten. exposuit sacre Congregationi observatum fuisse à tempore immemorabili etiam antequam Insulæ Militæ à Religione Hierosolymytana possideretur, ut tempore Quadragimæ eleemosyna præstaretur Concionatori ecclesie Cathedralis de redditibus cuiusdam gabelle appellatæ *laicta del vino*, quæ antiquitus ad iura Universitatis pertinebat, & deinde ad Magnos Magistros neficitur quo iure pervenisset licet semper dictam eleemosynam præstiterint ex gabella prædicta, tamen Magnus Magister Petrus de Monte contra institutum suorum antecessorum perolvere recusavit, & huiusmodi eleemosynas de redditibus episcopatus sede vacante contra dictam consuetudinem de facto percipi, & subministrari mandavit: cumque super hoc episcopus declarationem, & remedium postulasset: Sacra Congregatio censuit servandam esse consuetudinem.

22 Quartus casus, raro tamen contingibilis, est, ubi episcopus præstat eleemosynam, & populus vel alius eligit ex quacunque consuetudine. Et hoc casu potest, ac debet episcopus pergere in præstatione eleemosynæ, quia hoc est onus ipsius ut supra dictum est in primo casu. Sed potest etiam electionem sibi vindicare. Quia S. Congregatio sæpius censuit deputationem Prædicatorum in Cathedrali ad solum episcopum spectare, non obstantè consuetudine etiam immemorabili. Et in specie cum petisset declarari episcopus Casarugustanus, ad quem pertinetet ele-

Prosp. Fagn. in 2. part. primi Decret.

gio Prædicatorum in Cathedrali ecclesia, & an esset habenda ratio immemorabilis consuetudinis, quæ talem electionem alteri, quam episcopo tribueret: Respondit electioem & deputationem Prædicatorum in eorum ecclesijs Cathedralibus ad solos episcopos pertinere, nullâ habitâ ratione cuiuscumque consuetudinis etiam immemorabilis, quæ talis electio, vel deputatio Capitulo, vel episcopo una cum Capitulo, sive de eius consilio, aut cuiusvis alteri competeret.

23 Quintus casus est, ubi populus, vel alius ex consuetudine, non tamen immemorabili eligit Prædicatorem, atque illi sic electo præstat eleemosynam. Et hoc quoque casu potest, ac debet episcopus electionem sibi vindicare, non obstantè consuetudine, quam sustulit Concilium d. c. 4. ut supra dictum est in 2. casu. Sed non potest compellere populum ad consuetam eleemosynam, quia Concilium eodem modo sustulit consuetudinem non immemorabilem, secundum quam præstatio eleemosynæ alteri, quam episcopo in sua Cathedrali incumbit, ut etiam dictum est in secundo casu ex sententia S. Congregationis.

24 Sextus, & ultimus casus, cum populus, vel alius ex immemorabili consuetudine eligit Prædicatorem, atque eidem præbet salarium. Hoc casu quamvis immemorabilis cõuetudo, secundum quam alius, quam episcopus eligit Prædicatorem in sua Cathedrali, sublata fuerit, & præservata quoad eleemosynam, quam alius præstare consuevit, iuxta declarationem Gregorij XIII. superius relatum, tamen ubi hæc duo simul concurrunt, ut ex immemorabili consuetudine populus & eligat Concionatorem, & salarium præbeat: eo casu semper Sac. Congregatio censuit posse quidem episcopum electionem sibi vindicare, sed non compellere populum ad eleemosynam, quam illi ab immemorabili præstare consuevit. Esse autem in electione episcopi utrum ipse malit Prædicatorem eligere, cum populus, vel alius illum ab immemorabili tempore eligere consueverit, vel Prædicatorum electionem alteri ex immemorabili competentem relinquere: Ita tamen ut si episcopus huiusmodi electionem sibi assumat, populum, vel alium ad solitas impensas Prædicatori erogandas non compellat. Sin verò populum, vel alium prædicta facultate eligendi Prædicatorem uti sinat, eundem cogere possit ad eas impensas, quas in hac causa præstare solitus esset. Atque ita in specie respondit Sac. Congregatio ab Archiepiscopo Casarugustano consulta.

25 In ecclesijs vero inferioribus primus casus potest constitui ubi episcopus eligit, & alter solvit eleemosynam, qui illam tenetur, vel solet præstare. Et hic primus casus est satis clarus, quia in alijs ecclesijs, quam Cathedralibus electio Concionatorum, si Parochi impediti fuerint ipsi per se prædicare, spectat ad episcopum impensis eorum, qui illas tenent, vel solent præstare, ut aperte cavetur decreto d. cap. 4. *vers.* in alijs autem ecclesijs, sess. 24.

Hinc cum episcopus Meliten. providere voluisset de Concionatore in suburbio Victoriosæ subditis suis, & Officiales ipsius consilio prius Magno Magistro Petro de Monte respondissent

Rt 3

els.

electionem dicitur Concionatoris non spectare ad episcopum, sed ad eos, qui elemosinam Concionatoribus ex bonis Universitatis ministrantibus episcopo super hoc declarationem postulante, S. Congregatio censuit electionem Concionatoris ad episcopum pertinere ex decreto Concilij

26 *cap. 4. sess. 24.*
 Secundus casus est, ubi episcopus Prædicatorem eligit, & elemosinam prælat: & tunc similiter manifestum est episcopum debere utrunque adimplere, quia tam facultas Prædicatorem deputandi in tota diocesi, quam onus ministrandi expensas incumbit episcopo de jure communi, ut dictum est *supra in §. 5. & ultimo. notab.* Et ex Concilio Tridentino in d. cap. 4. in ecclesijs inferioribus eodem modo jus deputandi ad episcopum pertinet, & sumptus ministrari debent ab his, qui tenentur, vel solent. Episcopus autem, ut supponitur in hoc secundo casu, & tenetur, & solet.

27 Tertius est, cum populus, vel alius eligit Prædicatorem in ecclesijs inferioribus ex consuetudine non immemorabili, non tamen episcopus elemosinam. Et in hoc tertio casu S. Congregatio sæpius censuit consuetudinem non immemorabilem, quam habet populus, vel alius eligendi Prædicatorem in iurisdicctis ecclesijs, esse sublatam à Concilio *id. cap. 4.* Ideoque possit episcopum electionem sibi vindicare.

28 Quartus casus est, cum populus, vel alius Prædicatorem eligit ab immemorabili tempore, si ceteri sumptus non minuitret: & tunc episcopus non poterit sibi vindicare electionem, quia Concilium in d. cap. 4. non sultulit immemorabilem, secundum quam facultas nominandi Prædicatorem in ecclesijs non Cathedralibus alijs, quam episcopo competere, ut sæpius fuit resolutum.

Et in specie cum Abbas Sancti Majoris Ecclesie Collegiate Neapolitane esset à tempore immemorabili in quali possessione deputandi Concionatores in sua ecclesia: Postea verò superveniente Tridentino Concilio Archiepiscopus Neapolitanus prætenderet, ex Concilio facultatem deputandi Concionatorem in dicta Collegiata non ad Abbatem, sed ad se tantum pertinere; proindeque dubitatum esset, an *cap. 4. sess. 24.* Tridentini Concilij sustulisset immemorabilem consuetudinem, S. Congregatio censuit per d. cap. 4. immemorabilem consuetudinem non esse sublatam quoad effectum prædictum.

Quintus, ubi populus, vel alter solet præstare elemosinam, & ex immemorabili consuetudine eligit Prædicatorem. Et hic quoque casus est clarus, quia Concilium illam non sustulit. Et propterea populus, vel alius poterit eligere Concionatorem, quem ab immemorabili eligere consuevit, & debet etiam illi à se electo impensas solitas ministrare, juxta decretum *id. cap. 4.* Quousque tamen Universitas probet immemorabilem per tres conformes, episcopum debere eligere censuit S. Congregatio. Sufficit enim episcopo sola juris communis assentientia, ut dictum est *supra, num. 12. in §. notab.* Licet quandoque ex aliqua rationabili causa, puta ad vitanda scandala, Sacra Congregatio episcoporum, ac Regularium, cum imminente jam

28 *cap. 4.* Quousque tamen Universitas probet immemorabilem per tres conformes, episcopum debere eligere censuit S. Congregatio. Sufficit enim episcopo sola juris communis assentientia, ut dictum est *supra, num. 12. in §. notab.* Licet quandoque ex aliqua rationabili causa, puta ad vitanda scandala, Sacra Congregatio episcoporum, ac Regularium, cum imminente jam Quadragesima præ angustia temporis jura par-

tium examinari non possunt, in hoc quinto casu consuevit retribui, ut pro ea vice servetur solutum, per modum tamen provisionis, & absque præjudicio juri utriusque tam in petitorio, quam in possessorio.

31 Sextus denique casus est, ubi populus, vel alius ministrat expensas, & eligit ex consuetudine non tamen immemorabili; & tunc quamvis consuetudo hujusmodi, secundum quam alius, quam episcopus eligit Prædicatorem in ecclesijs inferioribus, sit à Concilio sublata, ut sæpius repetitum est ex Sacra Congregationis sententia: ubi tamen hæc duo concurrunt, ut populus præstet elemosinam, & eligat ex consuetudine; tunc sacra Congregatio multoties respondit, & præcipue in causa S. Marci posse quidem episcopum electionem sibi vindicare, sed non compellere Universitatem ad eam elemosinam Prædicatori præstandam, quam à se electo tantum præbere consuevit.

32 An autem sit servanda consuetudo, secundum quam episcopus in monasterijs Regularium Prædicatores deputat, qui aliquando eorum Ordinis non sunt, S. Congregatio censuit consuetudinem esse observandam. Si tamen Prædicatores ejusdem Ordinis haberi possint, ceteris paribus esse præferendos.

33 Secundò QUÆRO, An Parochi teneantur in suis ecclesijs formaliter prædicare.

Cum Episcopus Eugubinus vellet compellere Regulares Montis Oliveti ad præstandum salarium Concionatori suæ Cathedralis; alias autem comminaretur se eos compulsurum ad sustentandum proprium Concionatorem in eorum ecclesijs Curatis; Regulares adierunt S. Congregationem Concilij, dicentes onus esse episcopi præstare salarium Concionatori Cathedralis. Quoad ecclesias autem eorum curatas Concilium Tridentinum non jubere, ut in eis prædicetur formiter, sed sufficere ut Parochus se vergat ad altare, & declaret evangelium, & sermoneetur. Unde cum hoc sit onus Parochi, compellendus ipse erit ab episcopo, & non Regulares cogendi ad sustentandum Concionatorem. Sacra Congregatio censuit hos Regulares non teneri contribuere impensæ Prædicatoris Cathedralis, ut alias desum fuit. Quod autem pro minori impensâ eorum episcopus consentiat, ut contribuant Cathedrali, & sublevent eam à sustentando proprium Prædicatorem in eorum ecclesijs Curatis, non probavit sacra Congregatio; quia si verè teneantur sustentare proprium Prædicatorem in suis Curatis, male facit episcopus exigendo eos ab hoc onere pro servitio Cathedralis suæ; imò ad sustentationem propriam, cum ipse teneatur de suo alere Prædicatorem in sua Cathedrali. Si non tenentur, non debet episcopus eos aggravare, ut habeant ibi Prædicatorem formalem. An autem teneantur, est probabile dubium: nam licet jure veteri qui habet curam animarum videatur teneri ad prædicandum, *cap. Quod Dei timorem, de statu Monachi, vers. Ad Parochialium Ecclesiarum regimen in Presbyteros ordinari, ex quo debet prædicationis officium exercere, ubi Abb. numer. 2.* notat officium Presbyteri Parochialis esse prædicare, *Ripa lib. 1. respons. 14. num. 39. & 41. causa Concilium cap. 4. sess. 24.* non videtur ad-

egit

egisse Parochos ad prædicandum formiter, sed tantum ad sacram Scripturam, & divinam legem annunciantem, quod fieri potest lectione Catechismi. Sed quia certum est verba illa *Sacras Scripturas, & divinam legem annunciant*, ita referri ad Episcopos in suis ecclesijs, sicut ad Parochos, quia verba illa superiora, *ipsi per se &c.* reperiuntur ab illis verbis inferioribus, *Sacras Scripturas, &c.* sicut illa, *in alia antem ecclesia per Parochos, &c.* in Episcopis intelligitur de prædicatione formata, ita ut in Parochis, per regulam, Determinatio una respiciens plura determinabilia debet illa æqualiter determinare: idè referendum ad Congregationem generalem.

Congregatio generalis die 9. Februarij 1576. fecit magnam vim quod Concilium *sess. 5. c. 2.* non adegerit Parochos ad prædicandum, sed ad docendum, prout ibi dicitur. A quo capitulo videtur, *cap. 4.* declarationem accipere. Item in d. c. 4. leguntur illa verba, (Aptius accommodando præsentium temporum usum illante quod usus rei invaluit post Concilium, ut Parochi non prædicent formaliter, ut in Cathedralibus) & sic usus ita videtur interpretatus per Concilium. Nec obstat quod d. c. 4. sub una structura verborum eademque determinatione comprehendat & Parochos, & Episcopum, ideo æqualiter debeat determinare. Quia respondetur dupliciter. Primò quando Concilium prius expressit de Episcopis, ibi ipse per se, aut per eos, quos ad prædicationis munus assumunt) in persona Episcoporum expressit illam vocem, Prædicationis. At quando postea disponit de Parochis, non repetit eam dictionem, ita ut propterea sit sensus: Annunciet Episcopi in Cathedralibus per prædicationem; Parochi verò in Parochialibus simpliciter. Secundò illa regula, Una determinatio, &c. fallit, quando est diversa ratio. *Jas. in l. Tam hoc jure, de vulgar. & pupill.* Sed munus prædicandi formiter dicitur esse Episcoporum, non Parochorum. Sanctus Thomas in 2. 2. qu. 184. art. 8. ubi Cajetan. *Soc. de just. & jur. lib. 10. qu. 9. art. 3.* Item in Cathedralibus conveniunt Auditores intelligentes, in Parochialibus ut plurimum tudes, et magna est diversitas respectu locorum, & personarum. Et ad jura vetera, quæ dicunt Parochos teneri prædicare, responsum, ea forma qua Parochi solent, alioquin si in omnibus Parochialibus prædicaretur formiter quodammodo plures essent Prædicatores, quæ Auditores. Fucere tamen qui distinguunt, ut Cardinalis Alciatus. Aut Parochialis numerus est populi, & pinguis, ut Parisiis 60. millia, ut in Hispanijs 347. millia; & tunc ibi prædicetur formiter, in alijs vero non. Alii dixerunt simpliciter, & generaliter respondendum Parochos non cogendos habere in suis Parochialibus Prædicatores formales, sed satis esse si doceant secundum d. c. 2. Alii considerant rem hanc esse gravem, & exemplares; & si ita universaliter enunciaretur, parituram scandalum, multos Parochos, qui prædicant formiter, avocaturam ab hoc bono opere. Præterea non esse tutum sententiam sic generalem enunciare propter Parochiales, & populo, & redditu magnas, quæ plerumque majores sunt pluribus Cathedralibus. Ideo satis esse ita solum respondere Episcopo Eugubino pro Parochialibus suæ civitatis, diocesis, & præteritum

horum regularium Olivetanorum, quas sciunt omnes & parvi reditus, & non satis frequentes populo esse. Tandem omnium consensu decretum fuit, ut Alciatus ore tantum, & absque scriptis dicat Episcopo Eugubino ut nolit cogere illos regulares ad sustentandum Prædicatorem formatum in suis Parochialibus. Et si alius Episcopus hoc idem quaerit, aut alia similis quaestio occurrerit referret Alciatus, & proponeret in sacra Congregatione, nec hanc responsum datam Episcopo Eugubino daret alii, nisi rædo verbo in Congregatione. Dictum est etiam, dum S. Thomas, Cajetan. & Soc. dicunt officium esse Episcopi præcipue prædicare, verum id esse. Sed cum subijciunt, Parochum autem solum docere debere orationem Dominicam, & symbolum, non alia fidei mysteria; & non esse secundum c. *Quod Desiderium, quod dicit eos debere prædicare.* Et dum Sotus dicit in Concilio Tridentino superfluum fuisse à danda Parochis facultate prædicandi, verum esse sub Paulo III. secundum d. cap. 2. cui Sotus interfuit. Secus autem esse quoad Concilium Tridentinum sub Pio IV. cui Sotus non interfuit.

Supra scriptis adde Concilium Arelatense IV. celebratum sub Leone III. & Carolo Magno Imperatore anno salutis 813. c. 10. de prædicatione *tom. 3. Concil. part. 1. sess. 2. pag. 188.* ubi sic legitur: (Providimus enim pro edificatione omnium ecclesiarum, & pro utilitate totius populi ut non solum in civitatibus, sed etiam in omnibus Parochiis, ut Presbyteri ad populum verbum faciant, & ut bene vivere studeant, & populo sibi commisso prædicare non negligant.) Hæc ibi. De prædicatione etiam loquitur Concilium Viennense in Clem. *Dudum, §. Hujusmodi, de sepulchris, ibi.* (Parochiales ecclesiarum, & ipsarum Curati, sive Rectores, qui ministrare habent ecclesiastica sacramenta, quibus noscitur de jure competere prædicare, seu proponere verbum Dei, &c. Et concilium Tridentinum in c. 1. in princ. *sess. 23.* ubi est expressum curatos omnes teneri præcepto divino oves sibi commissas pascere verbi Dei prædicatione. Et de officio prædicandi similiter loquuntur DD. quos citavi *supra n. 7.*

Præterea orta dubitatione an in Parochiali ecclesia unita Regularium Monasterio, in qua per Regularem cura animarum exercetur, possit Episcopus compellere Regulares ut aliquem ejusdem ordinis ad prædicandum in eadem ecclesia deputent, qui de licentia Episcopi hoc munus expleat, non obstante quod in ecclesia Monasterii per eisdem Regulares concio habeatur: Sac. Congregatio censuit posse compellere, sed non posse alium, præterquam ejusdem ordinis in vicis Fratris ad prædicandum in dicta Ecclesia deputare.

